

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ROSKILDE: Formanden for springvandskomiteen, Emmy Pedersen (i kørestolen), indvier springvandet på Bernadottegårdens 15 års fødselsdag. (Foto: Hans Andersen)

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomeadressen er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 40 53 42.

Tilsynsførende: Ejler Mortensen, Nørregade 6, 6440 Augustenborg, tlf. 74 47 17 04.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72. Giro 1000 780.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09. Giro 1000 780.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeberg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Sektionschef Hans Bøjlund
Skovparken 7, 6000 Kolding
Tlf. 75 52 96 11

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2. th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

Læge Axel Jørgensen
Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Tandtekniker Leo Kærraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg,
Tlf. 74 47 11 60

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2. tv., 2800 Lyngby
Tlf. 42 88 12 42

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Fhv. bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose
Tlf. 42 48 56 74

Fangesammenslutningens Rekreattionsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreattionsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreattionsopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreattionsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreations- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreationsformål eller -hjælp i særlige trangstiltfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anderkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningsskema sendes til ovenstående adresse.

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Jens Erik Finderup
Gadstrupparken 3
4621 Gadstrup
42 39 09 91
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 80.- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 80.- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udle-
veringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Hørbylunde er både Kaj Munk - og et rigt fulgeliv.....	103
Festdag i Roskilde	
Bernadotegård.....	104
4-maj kollegiet på Frederiks- berg i ny skikkelse	105
Runde dage	106
Gestapofangerne på rejse i Finland	108
Oktoberdagene i Gilleleje gendigtet.....	109
Af dagens post	110
Bøger	111
Kammeraterne fortæller.....	114
Foreningerne	115
Odensemødet.....	120
Mindeord	123

De følgende numre af vort
blad udkommer 15/11 1991 og
15/12 1991. Stof må være re-
daktionen i hænde senest en
måned før.

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og S sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horsørød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

Hørbylunde er både Kaj Munk og et rigt fugleliv

Debatten om en ny motorvej fra Aarhus til Herning har fremkaldt mange forslag om linjeføringer. Nogle truer med at ødelægge naturskøne, fredede områder og skabe helt nye vilkår for fuglelivet ved Hørbylunde bakker. Måske vil de virke ødelæggende,

- Måske vil du fremhæve enkelte...

- Af større fugle er her Duehøgen. Den piller Skovduen, og man finder rester af Skovduen ret synlige på omkring en kvadratmeter, og et sådant område ses jo på lang afstand.

nem Blicher-bogen om Trækfuglene samt allermost gennem illustrationerne til 3 Blicherhistorier.

På Impala-hotellet i Silkeborg møder vi ham i et væld af hans malerier. Mange med fugle som motiv. Andre med Impalaer, altså Gazellen. Han studerede dem under to besøg i Afrika. Vi ser bl.a. 4 store lærreder på 10 gange 2 meter. De er med til at give rummene særpræg og skønhed.

Men Hørbylunde, der jo ligger, omtrent hvor hovedvej A15 skærer hovedvej A13, er ikke blot fugleliv og landskabelig skønhed, men også et stykke af den nyere Danmarkshistorie. Her skete der den 4. januar 1944 en udåd, der bragte Hørbylundes navn ud over hele den store frie verden: Digterpræsten Kaj Munk blev dræbt og sparket ned i vejgrøften. Her blev han fundet af en gymnasieelev og en arbejdsmand. Det var læge Vilh. Dickmeiss, Silkeborg, der blev kaldt til mordstedet. Han genkendte Kaj Munk, og efter politiundersøgelsen blev liget ført til Silkeborg Sygehus, hvor det legale ligsyn fandt sted.

Så snart rygten om ugerningen spredtes, gik alle flag i Silkeborg på halv, og hele byen var oprørt over det, der var sket.

Den 6. januar ankom Himmelstrup for at lede politiets

arbejde, og i løbet af formiddagen ankom fru Lise Munk og købmand Schytte fra Vedersø for at føre liget hjem.

En tusindtallig skare fulgte rustvognen gennem byen, og i kapellet på sygehuset fandt forinden en højtidelighed sted. Her blev der talt af Kaj Munks regenskammerat, pastor Aagaard fra Them. Kisten var dækket af mere end 1000 kranser.

Et par dage efter mordet blev der på det sted, hvor det fandt sted, rejst et simpelt trækors. Det er siden erstattet af et kors, hugget i granit, og ofte ligger der friske blomster ved mordstedet. Korset bærer ikke Kaj Munks navn, for han ligger jo ikke begravet her, men tre Silkeborgensere har anmodet Ringkøbing amts amtsborgmester om at drage omsorg for, at der ved korset rejses en stålplade, der bærer Kaj Munks navn. Den skal kort fortælle, hvem han var.

Også mange udlændinge standser op her. Desuden har de, der i dag er unge, ikke oplevet det, der skete drabsnatten i 1944. Det vil være naturligt, at en navneplade fortæller et og andet, i alt fald oplyser om navnet.

Vil man vide mere om det rige fugleliv i Hørbylunde, kan man få en masse at vide, da der netop i år er kommet en ny bog, hvis titel er: Hørbylunde. I tekst og tegninger beretter Ebba Alstrup og Bo Daugård om emnet.

Bogen rummer bl.a. tegninger af 45 forskellige fugle og nogle seværdigheder på stedet. Den er udgivet af Dansk Ornitologisk Forening.

I forbifarten
- af Johannes Fosmark - Silkeborg

og naturelskere på Silkeborgsgænnen studerer og diskuterer de foreliggende forslag til vejføring, og samme interesse vil de vise eventuelle nye forslag.

- Du har gennem årene udvist stor kærlighed til, især, fuglelivet i Hørbylunde, siger jeg til kunstmaleren Leif Ragn Jensen, Silkeborg.

- Jeg boede i Moselund i 32 år og boede siden i Silkeborg i 8 år. Meget ofte er mine vandringer gået gennem Hørbylunde, og jeg må sige, at nogle af de planer, vi hidtil har set, har betydet en linjeføring for en ny motorvej Aarhus-Herning, der vil betyde en trussel for det rige fugleliv. Den vil betyde et afbræk i deres tilværelse. Fuglelivet i Hørbylunde er ikke blot rigt, det er også varieret med mange større og mindre fugle.

Her finder vi også spurvehøg og musvåge, men der er få fasaner. Vi finder dem i skovkanten ud mod markerne.

- Funder's ådal lokker vel også...

- Lungs Funder å møder vi Isfuglen. Den kan vi støde på hele året. Den er stærkt blå, og denne farve funkler i solskinnen som en diamant.

Om vinteren møder vi Vandstæren, der er lidt større end Isfuglen. Vi finder også Flagspættten og Grønspættten, men derimod har jeg aldrig mødt Sortspættten.

Der er i første periode plantet mange gran og fyr, og i anden periode bøg. Vi træffer i den interessante natur mange gamle ege. De vokser ikke som på øerne i ranke stammer, men i krogede stammer, så der ofte er tale om egekrat.

Leif Ragn Jensen taler forøvrigt i dag stærkt til os, gen-

Festlig 15-års fødselsdag på Bernadottegården i Roskilde

Der var feststemning fra morgenstunden, da Bernadottegården fejrede sin 15-års fødselsdag den 29. august 1991. Flagene blafrede for en sagte vind, og solen skinnede fra en skyfri himmel, da forstander Emmy Reitoft præcis kl. 10 kunne byde en mere end hundredtallig tilhører- og tilskuerskare velkommen til afsløringen af Bernadottegårdens nyhvervelse: Et springvand.

Arbejdet med springvandet har været forestået af en springvandskomité, bestående af to af beboer-

Ved indkørselen erindres man om Folke Bernadottes indsats.

ne og to fra daghjemmet og er udført af lokale håndværkere efter en idé af Emmy Pedersen, der fremkom efter en lokal idékonkurrence.

Det er blevet et meget præsentabelt springvandsanlæg. Det består af to mandshøje, firkantede søjler, fremstillet i kobberplade. På disse søjler sidder de kendte tre V'er i en klar rød, hvid og blå farve. Fra toppen af søjlerne pibler vandet ned ad søjlernes sider og falder med en hyggelig plasken ned i det runde bassin, hvori søjlerne står. Herfra løber vandet videre ned i et større, nærmest ovalt bassin med en del vandplanter i og med en rand af skovjordbær i en stribe rundt om bassinet.

Senere på dagen blev i øvrigt en halv snes bitte små guldfisk sat ud i bassinet, hvor de tilsyneladende straks befandt sig godt. Springvandet blev sat i funktion med en lille kort tale af Emmy Pedersen, der udtalte gode ønsker

for Bernadottegården og for springvandet.

Kl. 11 talte Hans Andersen ved Bernadottes Minde-Eg til forsamlingen. Han omtalte den 5. maj og den 29. august som nogle af nationens store dage, der også var store dage for Bernadottegården: Den 5. maj 1975 blev grundstene til Bernadottegården i Roskilde lagt, og den 29. august 1976 blev gården indviet.

En mærkedag som denne måtte, udtalte han, give anledning både til at se tilbage på tiden, der var gået, og se frem i tiden, der skal komme. De forløbne 15 år havde - bortset fra det sidste par år - været gode år for Bernadottegården, og han var overbevist om, at med de ændringer, der var sket inden for bestyrelsen, var der nu de bedste udsigter til, at de gode forhold på Bernadottegården ville være genoprettet.

Hans Andersen omtalte derefter mere indgående grev Folke Bernadottes enestående indsats for

danske, norske og andre fanger i tyske kz-lejre, fængsler og tugthuse og nedlagde på Bernadottegårdens vegne en buket blomster ved Bernadottes Minde-Eg.

Om eftermiddagen var Bernadottegården vært ved en smuk reception. Mange mennesker med tilknytning til Bernadottegården fyldte blok 2, hvor receptionen holdtes.

Om aftenen var der festmiddag i blok 4. Menuen stod på rejecocktail, kalvesteg og isdessert, alt sammen særdeles velsmagende og fremstillet i og af Bernadottegårdens eget køkken. Under middagen talte bl.a. Roskildes borgmester, Henrik Christiansen, der udtrykte tilfredshed med Bernadottegården, som den kører nu, og Jakob Jensen, der bragte en hilsen fra Sammenslutningen af danske fanger.

Kirsten Feldt, socialudvalgsformand i Roskilde byråd, og medlem af Bernadottegårdens bestyrelse, fremhævede visse træk, som hun fandt karakteristiske for Bernadottegården, herunder først og fremmest, at beboerne på Bernadottegården altid har været med til at forme deres egen hverdag, og nævnte som det seneste eksempel herpå opførelsen af det om formiddagen indviede springvandsanlæg.

Også Sammenslutningens tidligere formand, Jørgen Barfod, der i sin tid underskrev kontrakten med Roskilde kommune om etableringen af Bernadottegården, havde ordet, og han henstillede til Roskilde kommune - som han tidligere flere gange har gjort det - at vejen til Bernadottegården blev om døbt til »H.H.Kochsvej«. Bag denne henstilling, som jeg tror alle danske tidligere fanger uden videre vil kunne tilslutte sig, ligger der den enkle kendsgerning, at hvis ikke departe-

Om eftermiddagen satte Robert Mangaard, formanden for beboerrådet på Bernadottegården, en halv snes små bitte guldfisk ud i springvandets ovale bassin. (Foto: Hans Andersen).

Kl. 10 bød forstander Emmy Reitoft de mange tilhørere velkommen til springvandsindvielsen. (Foto: Hans Andersen).

mentschef H.H. Koch havde sørget for, at der blev sendt Røde Kors-pakker til de danske fanger i Tyskland (og i et betydeligt omfang også til de norske), havde der ingen fanger været for Bernadotte at hente - eller i hvert fald kun få. Det vil derfor falde helt naturligt, hvis det bliver sådan, at man skal ad »H.H.Kochsvej« for at komme til »Bernadottegården«.

Under middagen var det bekendtgjort, at der ville blive underholdning ved »en kendt kunstner«. Det viste sig at være en fantastisk veloplagt og professionel Birthe Kjær, der for og med publikum sang en lang række af sine populære sange. Hun holdt publikum i sin hule hånd og måtte give ekstranummer, da hendes optræden ellers var slut.

Efter middagen gik dansen til musik fra »Tonny's Orkester«, der også havde musiceret i pauserne under middagen.

I indsamlingen til springvandet, der har kostet omkring 150.000 kr., var godt to tredjedele indkommet. På fødselsdagen indkom der bl.a. yderligere 5.000 kr. fra Kammeraternes Hjælpesfond og 5.000

kr. fra Bernadottegårdens Venner, overrakt springvandskomiteen af de to institutioners formænd, henholdsvis Hans Andersen og V. Brink Henriksen.

H.A.

I korte træk Bernadotte- gårdens historie

Den selvejende institution Bernadottegården i Roskilde er et plejecenter med plads til 60 beboere, fordelt nogenlunde ligeligt på plejeboliger og beskyttede boliger, samt et daghjem for Roskilde kommune.

Bernadottegården blev indviet den 29. august 1976 og er en selvejende institution med driftsoverenskomst mellem Roskilde kommune og Sammenslutningen af Danske Fanger fra Frihedskampen 1940 - 1945.

Bernadottegården er opkaldt efter Grev Følke Bernadotte, som med sine hvide busser hentede koncentrationslejr-fanger hjem til Danmark over Sverige.

Byggeriet har kostet 28 millioner kr., og indsamlingen hertil organiseredes af Bernadottefonden, som herefter har bidraget med et beløb på 1.750.000 kr.

Institutionen er tegnet af arkitekterne Børge Andresen og Hemming Theisen, som har tilstræbt at bygge en alsidig institution, der består af fire blokke,

d.v.s. at hver blok er en firelænget bygning, hvor midterpartiet atriumgården - er overdækket og fungerer som opholdsrum. De tre af blokkene er beboelsesblokke, medens den fjerde er serviceblok, incl. cafeteria, hvor også daghjemmet har til huse.

Sammenslutningen af Danske Fanger fra Frihedskampen 1940 - 45 råder over 30 pladser, fordelt mellem plejeboliger og beskyttede boliger, medens Roskilde kommune råder over resten. Reservationen af de 30 pladser med tilknytning til frihedskampen gælder i 25 år, hvorefter Roskilde kommune overtager institutionen, som herefter bliver en ren kommunal institution.

4. Maj-Kollegiet på Frederiksberg i ny skikkelse

4. Maj-Kollegiet på Frederiksberg er blevet udvidet med syv værelser med et fælles køkken og en hyggelig opholdsstue.

Ombygningen er gennemført, efter at Frihedsfonden sidste forår flyttede til nye lokaler i Æbeløgade 1. Det har kostet 1 3/4 million kroner at gennemføre projektet. Frihedsfonden har skænket 750.000 kr., A.P. Møller og hustru Chastine McKinney Møllers Fond 500.000 kr., Carlsberg Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen

250.000 kr., Tuborgfondet 125.000 kr., Knud Højgaard's Fond 100.000 kr. og Thomas B. Thriges Fond 25.000 kr.

Nye navne

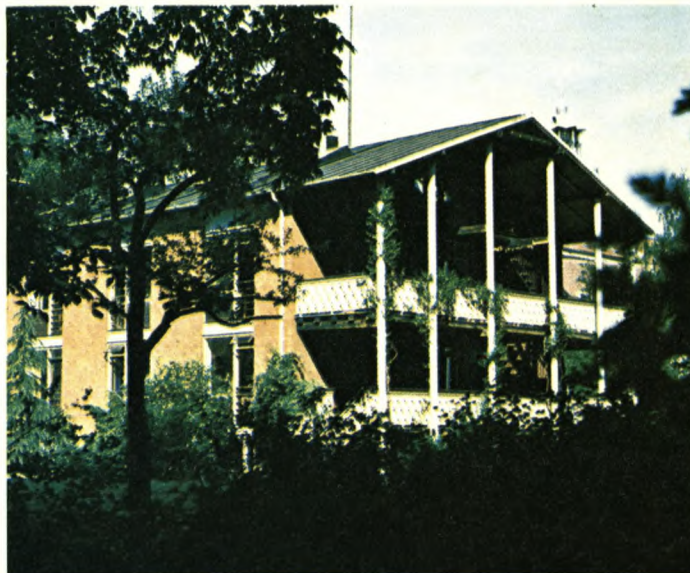
I forbindelse med kollegiets 40 års jubilæum den 18. september 1991 blev følgende navne knyttet til de syv værelser: Svend Truelssen, Mogens Fog, Arne Sørensen, Frode Jakobsen, P.M. Daell, H.H. Koch og Børge Outze.

Kollegiet har herefter 73 værelser, som alle er beboet af fortrinsberettigede unge under uddannelse i hovedstadsområdet.

Kollegiet er tegnet af arkitekt Hans Hansen og opførtes i samarbejde med »Hassagers Kollegium«, som fik fortrinsret til to af 4. Maj Kollegiets værelser.

Gennem de mange år som forretningsfører for Frihedsfonden varetog Thorkild Dige tillige opgaverne som kollegieinspektør. Den første efor var professor Carsten Høeg, der efterfulgtes af professor Kristof Glamann og senere af lektor Ove Hornby. Den nuværende efor er cand.jur. Jørgen Bent Hansen, og formand for bestyrelsen er cand.jur. Karl Skovbæch Pedersen.

Eig

Runde dage

Ved
Minna Dahl,

Præstegårdsvænget 16,
5210 Odense NV.

Du godeste, hvor skal man dog huske på meget

Nu er det tiden, der skal indsendes fødselsdagslister for 1992. Hvis fødselaren har været i lejr, bedes navnet på lejren og om muligt fangenummeret opgivet for hver enkelt person.

Fødselsdagslisterne bedes sendt til:

Minna Dahl, Præstegårdsvænget 16, 5210 Odense NV. Senest 1. nov. 1991.

Hvis denne dato ikke overholdes, kommer januar-fødselsdagene ikke med til tiden.

Venligst
Minna Dahl, Odense

Liv Jensen, Bramdrupvej 71, Ågård, 6400 Egtved, 60 år den 1. november.

Poul Soltau, Dalstrøget 63, 2860 Søborg, 75 år den 3. november.

Ketty Olsen, Rosenkildevej 73, 3000 Helsingør, 70 år den 3. november.

Gerda Søegård, Amerikavej 7,4., 1756 København V, 70 år den 4. november.

Poul Bjørn Karsø, Lindebugten 35, 2500 Valby, 70 år den 6. november.

E.F. Mortensen, Ermelundsvej 32, 2820 Gentofte, 80 år den 6. november.

Eigil Runager, Lundagervej 13, 7000 Fredericia, 70 år den 8. november.

Helge Pedersen, Krumstien 1, 2730 Herlev, 70 år den 10. november.

Børge Jensen, Jagtvej 17, 5000 Odense C, 80 år den 10. november.

Tove Sønderup Born, Skolevej 97, Skærbæk, 7000 Fredericia, 70 år den 11. november.

Grethe Andersen, Sløsevej 19, 4894 Øster Ulslev, 75 år den 12. november.

Ragnhild Nielsen, Steen Billesgade 7, 9000 Aalborg, 70 år den 13. november.

Jørgen Pedersen, Stolpegårdsvej 22,1., 2820 Gentofte, 75 år den 15. november.

Arne Gunner, Nybrovej 8, 3490 Kvistgård, 65 år den 15. november.

Carlo Christensen, Paludan Müllersvej 83, 8210 Århus, 80 år den 15. november.

C.L. Mazanti, Toften 3, 6520 Toftlund, 80 år den 16. november.

Mona Fruergård, Carl Røtheshvej 84, 9210 Aalborg SØ, 50 år den 16. november.

Agnete Hansen, Strandmarkshave stue 9, Tavlekærsvvej 164, 2650 Hvidovre, 85 år den 17. november.

Ib Ernst Bielefeldt, Parkvej 11, 5600 Fåborg, 70 år den 18. november.

Ricard Lund, Mylius Erichsensvej 38, 9210 Aalborg SØ, 85 år den 19. november.

Holger Reedz Funder, Ndr. Parkvej 37 A, 3200 Helsingør, 75 år den 21. november. (Æresmedlem af Buchenwaldklubben).

Gunnar Jagd, Artillerivej 46, 2300 København S, 80 år den 21. november.

Per Weile, Nørredamsvej 33 B, 3480 Fredensborg, 70 år den 21. november.

Svend Aage Christensen, Pontoppidansvej 31,1., 3000 Helsingør, 75 år den 22. november.

Henri Petersen, Tjurgården 19, 2670 Greve St., 70 år den 23. november.

Carl F. Nordby, Jasminvej 15, 3200 Helsingør, 80 år den 23. november.

Peter Møller Madsen, Sjøelør Boulevard 12,2., 2450 København SV, 70 år den 24. november. (Formand for Hannover-Stöcken-gruppen.) (Åbent hus i ejendommens miljørum 12-16.)

R. Fogh Thomsen, Østre Alle 46, 9000 Aalborg, 70 år den 25. november.

Manfred Skjold Hansen, Hovedvejen 56, 5750 Ringe, 70 år den 26. november.

Hans Hansen, Lupinvej 7, 9800 Hjørring, 75 år den 26. november.

Hans Block Hansen, Åsumvej 118, 5240 Odense NØ (Buchenwald), 80 år den 26. november.

Helge Emil Møller, Apotekervænget 31, 6430 Nordborg, 80 år den 27. november.

Hans Hasling, Frugthaven 39, 2500 Kbh. Valby, 70 år den 27. november. (Bestyrelsesmedlem Buchenwaldklubben).

Willy Pedersen, Enghavevej 98, st., 2450 København SV, 75 år den 27. november.

Ewald Villy Poulsen, Årestrupgårdsvej 16, 2650 Hvidovre, 75 år den 29. november.

Grethe Jensen, Gildsigvej 9, 9400 Nørresundby, 65 år den 29. november.

Oda Petersen, Toftevej 34, 3450 Allerød, 70 år den 30. november.

Forsinkede fødselsdagshilsener

D. Keller Hansen, Ringridervej 27, 6400 Sønderborg, fyldte 80 år den 8. oktober.

Børge Rasmussen, Toftevej 15, Odense, fyldte 70 år den 7. september.

Gerda Rigensborg, Refsvej 67,1., 7700 Thisted, fyldte 70 år den 24. august.

Inger Christensen, Ryslinge-parken 52, 8270 Højbjerg, fyldte 70 år den 10. september.

Jule- og nytårs-hilsener

I lighed med tidligere vil der også i år være mulighed for at sende personlige hilsener til familie, venner og bekendte. Hilsenerne får fælles tekst som overskrift, og man får sit navn under hilsenen (som visitkort) sammen med foreningshilsenerne.

Prisen for en sådan hilsen er kr. 60,- og bedes bestilt ved indbetaling af beløbet til postgirokonto 9 31 54 54 (checks og postanvisninger er naturligvis også velkomne).

Sidste frist for bestilling og betaling er 10. november 1991.

Sv. Hoffmann

Forhenværende afdelingsingeniør Sven Hoffmann, der er fyldt 70 år, i september var fra 1974 til 1986 chef for Handelsbankens Gammeltorv afdeling.

Som 18 årig begyndte han bankens Aabenraa-filial. Forbindelsen til det sønderjydske har han bl.a. bevaret ved at være i bestyrelsen for Fonden Dybbøl Banke. Sven Hoffmanns indsats i modstandsbevægelsen under krigen førte til, at han kom i redaktionen af værket »Faldne i Danmarks Frihedskamp 1940-45«, og at han blev medlem af udvalget til registrering og fredning af Frihedskampens grave. I 1988 blev han medlem af bestyrelse og forretningsudvalg for Frihedsfonden.

Hvad der bor i et folk, har sangen til tolk.

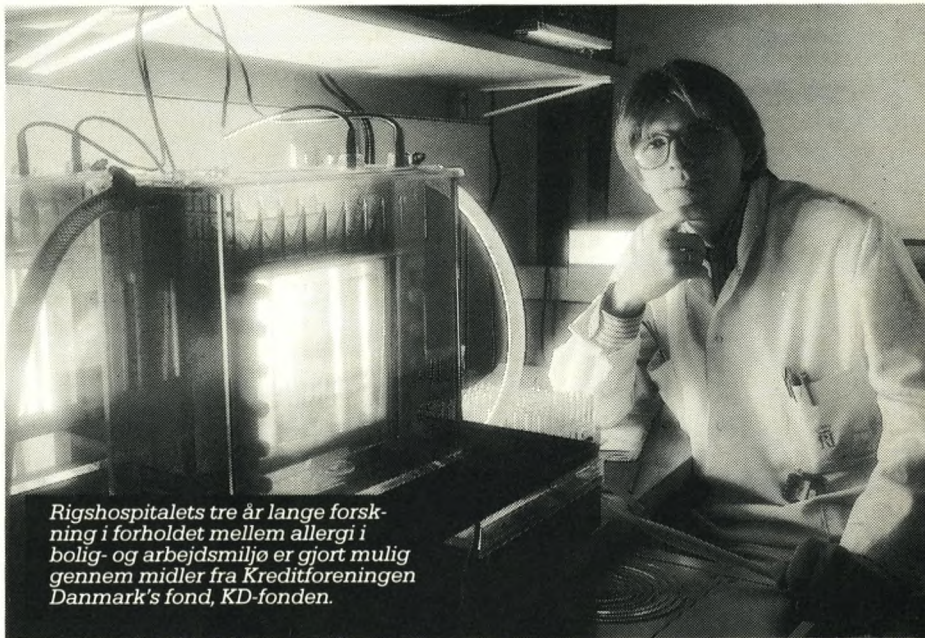
LØVENS KEMISKE FABRIK

Vi investerer i et bedre Danmark

Kreditforeningen Danmark's fornemste opgave har alle dage været at yde langfristede, lavtforrentede lån med sikkerhed i fast ejendom. Det er derfor ikke for meget sagt, at vi som Danmarks største realkreditinstitut har haft et medansvar for den drastiske forbedring af danskernes boligstandard siden 2. verdenskrig. Og det er vi stolte af.

Men Kreditforeningen Danmark gør andet og mere end at yde lån til familien Danmark. Kreditforeningen Danmark har en fond, KD-fonden, der har eksisteret i 9 år. Fondens formål er bl.a. at yde samfundsgavnlig støtte til aktiviteter inden for områderne byggeri og bolig, miljøforbedringer og kultur. I 1988 gav KD-fonden således 1 million kr. til et forskerhold fra Rigshospitalet til tre års forskning i forholdet mellem allergi og bolig- og arbejdsmiljø.

Et andet eksempel på, hvordan vi investerer i et bedre Danmark, er Kreditforeningen Danmark's Byfornyelsesudvalg, der fungerer som forum for udveksling af erfaringer, der kan gavne fremtidige boligprojekter. Hvert år uddeler udvalget en "Byfornyelsespris", der gives for det

Rigshospitalets tre år lange forskning i forholdet mellem allergi i bolig- og arbejdsmiljø er gjort mulig gennem midler fra Kreditforeningen Danmark's fond, KD-fonden.

bedste tiltag inden for byfornyelse. I 1989 modtog Horsens kommune prisen for den storstilede fornyelse af den gamle industribymidte, som har fundet sted med borgernes aktive deltagelse. Projektet er et inspirerende eksempel for andre af landets kommuner, der satser på at forbedre levevilkårene for deres indbyggere.

Således er Kreditforeningen Danmark's aktiviteter mange, men sigtet er altid et bedre Danmark. For os alle sammen.

KD
Kreditforeningen
Danmark

De to ledere: Edith Johansen og Beth Thorsen anfører flokken, da man går ombord i Silja Symphonie i Helsingfors.

Af Hans S. Bruun

Onsdag den 14. august mødtes 22 livsnydere, 14 høner og 8 haner til »Gestapofangerne« rejse til Finland. Det blev en storslået oplevelse, med hyggeligt samvær i smukt sensommervejr og skøn natur.

Efter opsamling i Jylland gik det via Grenå-Hundested til Smidstrup og Helsingør, hvor de sidste kom til, før overfarten til Helsingborg, hvorfra der kørtes mod Värnamo. Her skulle der over-

nattes på både ud- og hjemtur.

Følgende dag kørtes så mod Stockholm, en strækning på ca. 400 km, der dog ikke føltes lang, idet stemningen var i top efter en god nats søvn, og de omdelte sanghefter kom i anvendelse - ligesom Kristian trakterede med solosang. Opstod der nogen mathed på de lange stræk oftest sidst på eftermiddagen, var Kirsten flink til at give et par numre på den medbragte harmonika.

Ved ankomsten til Stockholm stod ved aftalt tid og sted en dansk guide, parat til at vise os byens seværdigheder. Det blev en særlig oplevelse bl.a. fordi der just var festivaluge, med mange ekstra begivenheder. En havnerundfart var en god afslutning, før vi kunne gå om bord på færgen til Åbo.

Efter en behagelig nats overfart til Finlands ældste by, kørtes til domkirken, hvor vi var så heldige at overvære en gudstjeneste for skoleelever, der startede skolen efter sommerferien på denne smukke måde. Det var meget betagende, som de dog sang og spillede. - Efter rundtur i byen, der bl.a. indebar besøg på slottet, kørtes til Helsinki, hvor vi blev indlogeret på et godt hotel midt i byen.

Det blev nogle oplevelsesrige dage med rundture og besøg bl.a. på de så berømte glas- og porcelænsfabrikker, Mannerheimmuseet, det særpregede Sibelius-monument og Tempelkirken, meget specielt bygget i klipperne, ligesom de imponerende statsbygninger og det olympiske stadion, mens en statue af Finlands gennem tiderne mest berømte idrætsmand, Pavo Nurmi, foran blev beundret.

Vi var så heldige at have dygtige og veltalende guider, som fortalte os om Finlands særlige historie med bl.a. vinterkrigen, der halverede den mandlige befolkning, hvad heltekirkegården, der er meget smukt anlagt på et næs, vidner særdeles dystert om. Det var, som om det satte vores egen mere beskedne indsats i Frihedskampen i relief. Følgerne er stadig ikke overvundet, så mænd er stadig meget velkomne i Finland, som guiden fortalte.

Helsingfors har som noget særegent hele 8 havne.

Vi besøgte også den gamle bydel og diplomatkvarteret, ligesom en tur på grønt- og fisketorvet, samt loppemarkedet burde med, så der blev tanket godt op af indtryk - til senere registrering og arkivering. Og hjemrejsen stod for.

Vi gik sidst på eftermiddag

gen om bord på Siljalinjens luksurfærgen »Symphony«, der er et kapitel for sig, man kniber sig uvilkårligt i armen, for ikke at forfalde til at tro, at man er oliemillionær, eller det måske skulle være 1001 nats eventyr?? Det er bare stort og flot, med service i samme klasse. Og vejret var stadig smukt, så vi nød rigtigt den naturskønne udsejling fra salonen på 12. etage før midt dagen, der iøvrigt svarede til omgivelserne.

Sejladsen gennem skærgården var underskøn

Næste morgen var vi oppe med solen for at opleve den underskønne sejlads gennem skærgården ind til Stockholm.

Endnu en stor oplevelse rigere kunne vi igen stille urene til europæisk tid og fortsætte mod Värnamo for overnatning. Undervejs blev der, som iøvrigt under hele turen, tid til hyggelig »picknick«, som vore piger var helt fantastiske til at arrangere. Den sidste blev holdt i nærheden af Søderkjøping ved Götakanalen, et skønt sted med helsebrønd og et 97 m højt udsigtspunkt - og hvad er vel bedre i frisk luft, end dansk rugbrød med spegepølse eller ost og en øl? Så føler man sig i hvert fald som »livsnyder«. Og alt havde de bragt med hjemme fra gamle Danmark.

Vi kører mod Helsingborg og passerer områder, hvor mange af vore kammerater fra modstandskampen fik et tiltrængt ophold omkring krigens afslutning.

Ankommen til Sjælland tager vi afsked med de der hjemmehørende - og efter endnu en sejlur over Kattegat til vore hjemlige omgivelser spredes vi igen med tanker om, at endnu en god rejseoplevelse er slut. En stor tak til Ditte og Beth for det gode arrangement og ikke mindst til Boe, vores utrættelige chauffør.

Under turen indtraf kuppet i Sovjet, der igen blev et bevis på, at friheden kan i længden ikke undertrykkes. Måtte det føre til, at menneskene må blive blot lidt bedre mod hinanden.

Hans S. Bruun, Padborg

A.P. MØLLER

På de syv have -
under den syvtakkede
stjerne

Gilleleje kirkeloft - 48 efter er de dramatiske begivenheder gendigtet

I Gilleleje kirke har amatørgruppen opført oktoberdagens hovedbegivenhed 25 gange.

Af Paul Sandfort

Det var en ganske særlig oplevelse - således som det hændte mig denne sommer - at overvære en dramatisk gendigtning af de begivenheder, der fandt sted i det kølige efterår 1943, hvor jeg som 13-årig dreng, sammen med cirka 80 andre mennesker, blev taget af tyskerne - netop på dette sted, i den selv samme kirke, hvor det virkelig skete.

Ideen til kirkespillet, som er blevet opført 25 gange i august måned i år, kom fra en ung lærerinde, Bente Milton fra Gilleleje skole, som så ofte, fra hun var barn, havde hørt sine forældre tale om, hvordan så mange jøder på een gang var blevet fanget oppe på kirkens loft, hvor de havde været skjult for at flygte til Sverige.

Spillet af skuespillere og amatører i samdrægtighed

Efter Bente Miltons idéoplæg, med tekst af Finn Abramowitz og med Sam Beskows nænsomme instruktion gennemlevede vi en række

scener, spillet af skuespillere og amatører i samdrægtighed, således som begivenhederne kunne have fundet sted i kirken i timerne om natten til den 7. oktober for 48 år siden.

I dramaet skiftede tiden frem og tilbage fra dengang til nu, og det oplevedes, som om det store spand af år, der er

gået siden, ikke eksisterede. Menneskenes dybeste følelser kender åbenbart ikke tiden, selv om man siger, den læger alle sår...

Stort indtryk gjorde episoderne med den lille jødiske skræder og hans resignerede holdning til livets omskiftelser og den truende overmagt. Han må flygte og må opgive alt, men alligevel beholder han sin livsvisdom, sin drøm om kolonihaven, blomsternes duft om foråret, de små tings store betydning i livet.

Angstfyldt venten på liv eller død

Også de øvrige flygtende, så forskellige de var af temperament og social baggrund, stod for os i kirken i levende live. Især den unge jødiske pige, der midt i den angstfyldte venten - en venten på befrielse eller død - oplever en følel-

se af håbløs kærlighed sammen med den jævne unge modstandsmand.

Da spillet endte med, at Gestapo dundrede på kirkedøren og skreg det modbydelige tyske ord: »Los! los! los!«, gippede det i mig, der som dreng havde ligget alene så mange timer sammen med de andre bange mennesker på det mørke kolde loft.

Fortælleren i dramaet siger slutreplikken, at de fleste af os kom hjem igen efter krigen... Det gjorde vi rigtignok også, men ingen kom hjem igen uden ar på sjæl og lemme.

Oprindeligt havde det været meningen, at stykket skulle have endt med, at Gestapo kom ind i rigtige uniformer og gennede alle tilskuerne ud af kirken, men man blev under prøverne enige om, at dette ville være for stærkt.

Eigil H. Larsens Eftf.

v/ P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v/ Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telf. 33 11 07 87

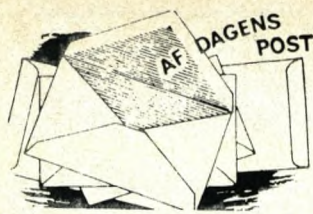

RAHBEKFISK

(P. RAHBEK HANSEN) A/S

FILLET FACTORY COLD STORE & FREEZING PLANT

DK-7000 FREDERICIA . DENMARK

Tak for rejsevejledning

Vi fik i foråret brev fra Jan Henningsen, Tønder. Årsagen var, at familien var i færd med at planlægge sommerrejsen, og den skulle gå syd på med besøg i nogle tyske KZ-lejre.

Han ville nu gerne vide, om de fandtes endnu, og om man kunne komme på besøg.

Vi svarede med at bringe et ret tydeligt kort, hvor alle hovedlejre var indtegnet. Vi gav også en kort beskrivelse af, hvordan man kommer til de enkelte lejre. De er jo gennemgående ikke afsat på de officielle landkort.

Henningsen skriver nu og takker. Han finder, at vor rejsevejledning var perfekt.

efter, at udgifter og indtægter dækker hinanden. Dette ville jo medføre, at de aldrig blev brugt. De linjer, det drejer sig om, er nu slettet, så man fremover er frit stillet, så der kan bringes stof, der ligger og venter, sådan som det har været tilfældet gennem hele 1991.

De nævnte penge vil naturligvis blive brugt til gavn for sidetal og illustrationer. Farvefotos er dyre. De giver pr. stk. en ret pæn ekstraudgift for reproarbejdet.

F-k.

Til redaktionen

Efter gennemlæsning af sidste nummer af Pigtraad-Gestapofangen, august 1991 føler jeg trang til at komme med indsigelser.

For det første ville det være rart, hvis Johs. Rasmussen ville afholde sig fra at komme med æselspark til politiske partier i sin anmeldelse af bøger.

Det, som jeg hentyder til, er hans overflødige politiske kommentarer angående Ib Nørlunds bog.

Jeg ønsker ikke en politisk debat om fejl, forskellige politiske partier har begået, blot erindre Johs Rasmussen om, at DKP aldrig har begået grundlovsbrud. En anden ting, jeg faldt over, kommer i Kandings fødselsdagshilsen til Wadsbach, hvor han giver det udssende af, at det er Wadsbachs fortjeneste, at der findes afd. af Erhvervshæmmede over alt i landet.

Sandheden er jo, at efter at Rasmus Bonde havde fået Oskar Verner ekskluderet af Københavns afd., fik Kaj Wadsbach i opdrag, at danne en anden afdeling, som Oskar Verner kunne blive medlem af.

Jeg ønsker ikke et censuret blad, men en artikel, der var indsendt i så god tid, burde ikke have været bragt uden at I havde gjort Kanding opmærksom på hans misforståelse, så han havde fået tid til at rette den.

Evald Lægteskov, Granparken 128, 5240 Odense NØ, tlf. 66 10 24 15.

Svar:

Vi lever heldigvis i et frit land, hvor enhver har lov at have sin mening. Nu har jeg haft ordet og derpå Lægteskov.

Jeg synes ikke, der er noget at prale af m.h.t. f.x. Josef Stalin, Leonid Bresjnev, Erich Honecker eller Nicolaj Ceaucescu. Men enhver sin mening. Det var skændigt, hvad dansk politi, retsvæsen og politikerene på Christiansborg i 1941 gjorde mod de danske kommunister, det kan vi ikke være uenige om. Men hvem, der startede den danske modstandskamp og hvem der ydede mest, det tror jeg ikke gavner nogen at strides om. Husk bare på den lede traktat mellem Hitler og Stalin frem til 22.6.41.

Iøvrigt glæder det mig, at du - ganske vist i en anden forbindelse - siger, at du ikke ønsker et censureret blad. Netop. Jeg giver dig helt ret.

Johs. Rasmussen

HJÆLP! Opfordring fra en møntsamlere

Undertegnede er møntsamlere og er medudgiver af bladet: »Møntsamlere«.

I anledning af 50-året for Danmarks besættelse (9. april 1990) påbegyndte jeg en artikelseerie i bladet: »Hitler krævede Lebensraum - og skabte Numismatik«, hvor jeg vil søge at klarlægge og skabe et overblik over den utrolig store indflydelse 2. Verdenskrig fik på pengevæsenet (numismatikken), ikke blot her i Europa, men over hele verden.

Dertil kommer udstedelse af nødpenge, militær- samt KZ-lejrsedler m.m. Det er på sidstnævnte område, jeg søger HJÆLP!

Jeg har kendskab til: Kronen-sedlerne fra Theresienstadt, Prämienschein fra Sachsenhausen, Wertmarke - Standort - Kantine - Buchenwald, Cent-sedler fra Lager Westerbork, mønter + sedler fra Litzmandsstadt, samt de falske punds-noter fra Sachsenhausen.

Det jeg specielt er interesseret i er:

1. At få et overblik over, hvilke KZ-lejre, der har haft specielt cirkulerende mønter/sedler.

2. Hvilke værdier de forekom i?

3. Hvad de udbetaltes for?

4. Hvad man kunne købe for dem?

5. Hvilken betydning pengene havde for lejrens infrastruktur?

Håber, der er nogen, der vil være behjælpelige med at afdekke denne »mørke«, men interessante del af besættelsestidens historie.

Venlig hilsen
Preben Eriksen
Nørregade 48
7400 Herning
Tlf. 97-22 08 45

Slutter Frihedsfonden i 1995?

Lidt om Fondens arbejde, især i de seneste år

Ved Landsforeningen De Erhvervshæmmedes landsmøde i Odense havde Ingvar Rasmussen, Arbejdsskade styrelsen, og Frihedsfondens leder, Anna-Lise Clausen, flere gange ordet for at svare på de mange indlæg. Her har vi valgt at tage Anna-Lise Clausens bemærkninger ud for sig.

Hun sagde bl.a.: Det er ikke os eller hos Ingvar Rasmussen, at lovene laves. Vi skal leve med dem. Det er jeres fangeforeninger, der skal rejse sagerne og vise eventuelle urimeligheder. Hædersgaven, ja den gælder jo kun for folk med 50 pct. i rente og derover. Men jeg kan tilføje, at Hædersgaven efter min mening er noget af det dårligste i loven. Den burde tilfalde alle, uanset deres procentsats i tilkendt rente. Og så gjorde det mindre, om enkerne fik eller ej. Det er min mening.

Hun nævnte en række tal for arbejdet inde på Frihedsfonden. Hvad vi har gjort op for 1991 til nu, kan jeg ikke fortælle her i dag. Det skal min egen bestyrelse høre først. Der kommer stadig en del ny sager, selv om antallet naturligvis tager af. I 1990 kom der sager fra omkring 41 kz-fanger, som aldrig før har været på loven. Desuden for 34 søfolk og 19 under diverse. Samt 104 modstandsfolk. I alt 198 nye sager. I 1987 var der 65 enkesager, i 1990 133. Vi har haft nyrejste sager i Ar-

Hvad er katastrofe- fonden?

Knud Malthe Poulsen, Vejle, skriver til os, at han i bladets side 94 for august har læst ordet »Katastrofefonden«, og spørger nu om, hvad det er for noget.

Svar: Fra 1978 gennemførte fangeforeningerne og Kammeraternes Hjælpefond en fusion af de to blade, idet man fandt, at de stort set havde samme formål, og at man ved en sammensmeltning kunne skabe et større blad, der bedre kunne dække bladønsker.

Vi holdt nogle møder, der mundede ud i en skriftlig overenskomst af september 1977. I forhandlingerne forekom ordet »Katastrofefonden«, men Bernth Johannesson gjorde ret tidligt opmærksom på, at ordet »Katastrofefond« godt kunne slettes, eftersom en økonomisk katastrofe aldrig ville forekomme. Abonnenterne blev betalt forud, så på det årlige møde i april vidste man jo, hvor mange penge man havde til bogtrykker og avisporto m.m.

Bladet har en reservefond på 100.000 kr. Paragraf 8 indleder med at fastslå, at man skal stille

bejdsskadestyrelsen for 25 kz-fanger, 115 modstandsfolk og 29 søfolk, ialt 169 sager. Desuden har der været genoptagelser af sager: 150. Med ekkesager 133 og diverse 547 bliver tallet 830. 13 sager er anket til Den sociale Ankestyrelse og 20 andre til Erstatningsrådet. Fonden modtog 1990 4997 breve.

Vi har over 6000 sager i Fonden. Når nogen klager over ikke at komme længere, så må jeg sige, at det trods alt er jer selv, der skal skaffe dokumentationen, beviserne. Vi i Fonden og Styrelsen er jeres advokater efter bedste evne. Men lovene kan vi ikke ændre.

Må jeg minde om, at alle kan få begravelseshjælp fra Fonden. Den er nu på 7130 kr. Det er da også penge til den første tid. Mange medlemmer får hjælp til medicin og tandlægegninger.

Frihedsfonden har bevilning til 1.4.1993. Og vi søger nok om et år eller to mere. Og slutter måske i 50-året for befrielsen, altså i 1995.

Jeg er antagelig den eneste, der sidder tilbage på kontoret i slutningen af 1992. Bevilningerne er små. I dag er vi 3 ansatte. Jeg plejer at sige, at ingen er afskediget så tit, som jeg er blevet det. 5 gange i de 23 år, jeg har været i Fonden. Og jeg er stadig glad for at være her.

Fra forsamlingen spurgte en så: Hvis Fonden slutter i 1995, hvad så med vor rente?

- Den vil I stadig få, kunne hun berolige vedkommende.

Johs. Rasmussen

Din kone kan sikkert få både begravelseshjælp og enkepension efter erstatningsloven, når du er død.

Har du fortalt hende det?

Har du fortalt din kone at Frihedsfonden er det bedste sted, hun kan henvende sig om hjælp til at få ordnet sine økonomiske forhold, når du er død?

Frihedsfondens postadresse er Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Man blev aldrig den samme

Af Villy Mørk Jensen

Bogen er et aktuelt indslag om V.M.J.s tanker, specielt afsnittet om, hvad der gik galt i DDR.

Det er samtidigt og ikke mindst et stærkt forsvar for det venskab, der knyttede gamle antifacistiske fanger sammen, uanset deres politiske tilhørsforhold.

Det er en overbevisende bog om mange af de rædsler, som nazismen udsatte mennesket for.

Det er også en god opslagsbog for mange af de tildragelser, vi mennesker var ude for under nazismen, men den allerstørste betydning må den have for lærere, der i deres historieundervisning skal fortælle om 2. verdenskrig. Hvordan denne krig påvirkede danskerne og de danske, der var fanger i dette umenneskelige system.

Men særligt afsnittet om DDRs kapitaldumhed - helt fri for den eufori og Besser Wissen mentalitet - som stort set alle danske medier »kørte« ind i hovedet på os, ved murens fald.

Bogen er så gennemført ærlig, at det undertiden kan gøre ondt. Her er etikken i højsædet ikke politikken. Der er også enkelte illustrative billeder dog af ringe fotografisk værdi.

Bogen er læsværdig, men egner sig mest til undervisningsbrug, eller som opslag til at fortælle børn og børnebørn om »tiden«.

50 sider, kr. 50,- + forsendelse.

Kan erhverves hos Villy Mørk Jensen, Sjørringvej 6, Sjørring, 7700 Thisted.

K.C.

7 år blandt krigsfanger

Erindringer 1942-48.

Af Chr. Christiansen.

Odense Universitetsforlag, Campusvej 55, 5230 Odense M.

245 sider, mange ill. 238,00 kr.

Chr. Christiansen

Forfatteren, der er født i 1914, blev student fra Viborg Katedralskole i 1933, hvorefter han i 1940 blev teologisk kandidat fra Københavns Universitet. Han var i årene 1941-1948 ansat af KFUM's Verdensforbund i Geneve, og det er fra denne periode, han skriver sine erindringer.

Bogens første afsnit - Blandt allierede krigsfanger i Tyskland - handler om, at han i perioden fra 1941 til russernes befrielse af Østberlin, rejste rundt og besøgte de forskellige krigsfangelejre i Tyskland, herunder også udekommantosteder, og han havde herunder kontakt med en række af de deporterede danske politibetjente, dels i Mühlberg, i Grosszossen, og i Park Meusdorf i Leipzig, og mange husker ham fra disse besøg.

Hans besøg - i alle lejrene - blev modtaget som en venlig og kærkommen hilsen fra Danmark, og han lyttede meget til de ønsker, man havde, og søgte at løse opgaverne, han fik, bl.a. ved at skaffe bøger, musikinstrumenter, div. spil o.a., der kunne bruges til adspredelse i lejrene.

Videre beskriver han levende dagliglivet i lejrene, specielt i tiderne omkring jul, vanskelighederne for ham med at få adgang til lejrene, herunder Gestapos forhold til KFUM, og videre giver han en udmærket beskrivelse af

de sidste uger før krigens afslutning og Tysklands forfald, idet han den sidste tid opholdt sig i Berlin.

Alt i alt en meget levende og interessant beskrivelse af forholdene i krigsfangelejrene i Tyskland indtil kapitulationen.

Bogens andet afsnit - I fangenskab i Rusland - handler om forfatterens arrestation i Berlin, hvor han af russerne blev sigtet for spionage, og hvor han den første tid sad i fængsel i Moskva, for senere at blive overført til en fangelejr i Krasnogorsk, indtil han i foråret 1946 blev løsladt.

Når man som tidligere koncentrationslejr- og krigsfangelæser denne bog, er det så afgjort dette afsnit, man finder mest interessant, idet det ikke kan undgås, at man drager sammenligninger mellem forholdene i de tyske lejre, og forholdene i russisk fængsel og i russisk fangelejr.

Efter at russerne havde befriet den østlige del af Berlin, der blev erklæret befriet den 2. maj 1945, kl. 07.30, måtte alle gennem en meget nøje undersøgelse af deres forhold, og det var herunder, at man konstaterede, at forfatteren var dansk, men man ville ikke godtage hans forklaring om, at han arbejdede for KFUM, men anså ham derimod for spion. Efter undersøgelsen og indtil den 18. maj havde man ret frie forhold, og på nævnte dato blev det meddelt, at »nu var der truffet de fornødne foranstaltninger til, at vi kunne blive sendt hjem«.

Det skulle imidlertid vise sig, at det var en langsommelig og meget besværlig proces at komme igennem, og der gik faktisk over et år, før hjemreisen kunne begynde, og det var i denne periode, at forfatteren var fængslet.

I denne tid var forfatteren til utallige forhør hos russiske officerer, der dog ikke lod ham underkaste fysisk tortur, men derimod en lang række forhold, der kan betegnes som psykisk tortur, idet man så at sige i samtlige forhørsafslutning gav løfter om forbedring af forholdene med henblik på en snarlig hjemrejse, men ingen løfter blev holdt.

Bortset fra de anderledes forhold under forhørene,

sammenlignet med tyske for-
hør, var forholdene både i
russisk fængsel og i russisk
fangelejr, ikke særligt forskel-
lige fra forholdene i de tyske
kz-lejre, og det gælder også
forplejning og hygiejniske
forhold.

Bogens 3. afsnit - Blandt ty-
ske krigsfanger i England -
belyser stemningen i fangelej-
rene efter krigens afslutning,
afvikling af kirkelige og kultu-
relle aktiviteter i lejrene, i
særdeleshed stemningen om-
kring julen 1946.

Sidste afsnit - Blandt krigs-
fanger i Egypten - belyser lig-
nende forhold, og slutter med
at omhandle forfatterens af-
slutning af sit arbejde blandt
krigsfangerne.

Min vurdering af »7 år
blandt krigsfanger« er, at det
er en meget interessant og
velskrevet bog, der giver et
mangesidet og spændende
billede af krigsfangers vilkår.
Forfatteren fortæller med
stor indevelse om de barske
forhold, han har mødt under
sit arbejde, og ikke mindst vil-
kårene, han oplevede som
fange i Rusland.

Det er en bog, som er »svær
at lægge fra sig«, når man får
begyndt at læse den.

Georg Andersen

En bog om Mogens Fog

Redaktion: Elias Bredsdorff.
283 sider 348 kr. Spektrum
Forlag

Ja, sådan hedder den »En bog
om Mogens Fog«. Den består
af 16 kapitler, alt skrevet af
venner. Man kan ikke kalde
det en ryglapper-bog, men
det havde nok været sundt,
om der havde blandet sig kri-
tiske røster i koret. Men bo-
gens redaktør, M.F.s mangeå-
rige ven og partifælle, forfat-
teren, lektor Elias Bredsdorff,
har udvalgt dem, han ville
have med. Og ikke de dårligste.
Et kapittel hedder
»Modstandsmanden«, på 22
sider, et andet »M.F.s dag-
bog«, uddrag af en brevveks-
ling mellem dem, fra 1946 til
1979, nemlig de år, hvor Elias
Bredsdorff var dansk lektor i
dels London, dels Cambridge,
inden han igen vendte
hjem til Danmark.

Mogens Fog

Det er en statelig, smuk og
nyttig bog. Her er opsamlet et
stort stof om lægen, viden-
skabsmanden, politikerne,
universitetsrektoren i Køben-
havn, bl.a. den bevægede pe-
riode omkring 1968, da den
studerende ungdom gjorde
oprør verden over. Med langt
mindre grund i f.eks. Køben-
havn end i Paris.

Blandt de mange ting er
bl.a. den radiotale, M.F.
holdt den 5.5.45. Og det før-
ste illegale brev, han udsen-
te. Nemlig i december 42.
Morten Thing fra BOPA skr-
iver om »Kommunisten«. For-
uden den nævnte brevveks-
ling mellem Bredsdorff og
M.F., er der også M.F.s breve
til Christmas Møller, mens
denne sad i London. Det før-
ste brev er fra 17.3.43 og så
besættelsen ud.

Mellem bidragene må næv-
nes Kate Flerons. Ikke på så
mange sider, men væsentligt.
Det meste skrevet fredssom-
meren 45 til et svensk tids-
skrift.

Hun siger, at i modstands-
kampen var ingen uundvær-
lig. Heller ikke Mogens. Det
rystede hende at få et glimt af
ham 15.10.44 i Venstre Fæng-
sels tyske afdeling, hun havde
været på gårdtur og bemær-
kede en enlig nyankommen
fange med ansigtet mod væg-
gen. Skønt der var mange ty-
ske vagter, stjal hun sig til at
vende sig om. Hun stirrede
lige ind i Mogens øjne. Et mø-
de, hun aldrig glemmer.
Først, da jeg var lukket ind i
min celle, huskede jeg på,
hvor nysgerrigt og frygtløst
hans blik havde været. Akku-
rat som sædvanlig. Det trøs-
tede mig lidt. Senere har jeg

fået at vide, at da jeg så ham,
var han lige ankommet efter
en nats mishandlinger i Ge-
stapos hovedkvarter på Shell-
huset...

De nåede altså ikke at få
skudt ham. Han og flere fan-
ger fra tagetagen på Shellhu-
set undslap heldigt ved RAF's
bombardement 21.3.45. Man-
ge ville vist have haft ham til
Sverige. Men han fortsatte de
sidste halvanden måned her-
hjemme for fuld kraft og stad-
ig under jorden...

Om tiden efter 45, hvor han
til stadighed skrev om etik,
moral, politik osv. om mod-
standsbevægelsen og efter-
krigstiden i det af hende redi-
gerede legale »Frit Dan-
mark« - ugeblad, som var en
fortsættelse af det illegale
Frit Danmark, ja da kunne de
ofte være uenige. Hun var,
som livet gik, vist mere og me-
re »rød« og lidt bitter mange
gange. (Min bemærkning).
Men Mogens repræsenterede
så væsentlig en del af mit liv.
Vi var, som en lille dreng en-
gang havde et rammende ud-
tryk for »vrede venner«, siger
hun nu her i 1990-91.

Mikal Rode skriver om
M.F. som formand for den
danske afdeling af »Fredens
Tilhængere« i 1950-58. Og
husker fra den tid en række
ukvemsord, som man brugte
mellem bevægelsen og dens
modsatninger, Nato-tilhæn-
gerne. »Duer«, »Fredsduer«,
»5. kolonne-folk«, »Krypto-
stalinister«, »Nyttige idioter«,
»Røde lejesvende« - eller det
modsatte: »Koldkrigere« og
»Lakajer«.

Professor Paul Thygesen
skriver om »Forskeren og læ-
gen, og de følgende år«. Og
han har et andet kapitel »Be-
frielsesregeringens minister -
og besættelsestidens ofre«. Her
nævner Thygesen, hvordan
det var M.F., som 19.9.45
(tilfældigvis årsdagen for jag-
ten på det danske politi i
1944) forelagde det, som blev
til erstatningsloven for besæt-
telsens ofre.

Frode Jakobsen, den ene-
ste nulevende fra Danmarks
Frihedsråd, skriver om »I
Danmarks Frihedsråd«. Man
hører, hvor kompromisløst og
hvor tidligt, M.F. var med. Og
Frode J., har et sted den rigti-
ge bemærkning, at oprettel-
sen af Frihedsrådet »betød en
disciplinering og en mere

gennemtænkt planlægning af
Danmarks modstand«.

Jeg har nævnt enkelte, sy-
nes jeg, markante ting. Og la-
det bidrag fra Gert Petersen,
Bente Hansen og andre meget
venstre-orienterede ligge.
En god bog. Men bedre, om
ros og lidt kanel var blevet
blandet. Her er kun ros.

Johs. Rasmussen

Endnu en bog om Churchill- klubben

*Knud Pedersen: »Den livsfar-
lige krig«.*
122 sider. 132,50 kr.
Nyt Nordisk Forlag. Arnold
Busck.

Præstesønnen fra Aalborg,
ingeniør Knud Pedersen, har
skrevet flere bøger om sin pu-
re ungdoms storhedstid. Nemlig,
da Churchill-klubben, en flok gymna-
sie- og realskole drenge fra Aalborg,
huserede i byen, stjal pistoler
fra tyske soldater og do. offi-
cerer på diverse cafeer i byen,
brændte tyske biler og satte
ild til godsvogne med vigtige
varer, der skulle have hjulpet
herrefolket sydpå. Den slags
var så spændende og fanta-
stisk, at det også blev til teg-
neserier i USA. Allerede i
1943.

Knud Pedersen har udgivet
»Breve fra fængslet«, »Sidste
krigsår« og »Sagen om Chur-
chill-klubben fortalt gennem
kilder fra Rigsarkivet«.

Klubben blev startet i julen
1941 af syv elever fra I.G. Se-
nere kom en elev fra Kloster-
markskolen med. Og tre vok-
ne, ansat på Pedersshåb Ma-
skinfabrik i Brønderslev. Den
8.5.42 gik det galt. De blev
arresteret. Straffene blev fra
halvandet til 5 års fængsel.
Nogle blev sendt til afsoning i
Nyborg Statsfængsel, mens
tre forblev i Aalborg Arrest.

Og her skete det mest fan-
tastiske i historien, at to af de
tre ganske roligt fortsatte de-
res sabotage. Ved hjælp af en
indsmuglet nedstrygerklinge
fik de efterhånden filet et vin-
due til, så de 19 gange var ude
i det fri om natten. Og først
blev opdaget en nat, da der
blev luftalarm og en betjent
pågreb dem, inden de som

sædvanlig kunne nå helskindet hjem i cellen.

Nu blev tyskerne virkelig sure. Og de to drenge fik 10 og 15 års fængsel. Vel at mærke i tyske fængsler. Men danske myndigheder arbejdede trods alt for dem, så de et halvt år efter kom tilbage. Til fortsat afsoning i Horsens Statsfængsel. Og nytår 1944-45 blev de, sammen med flere andre politiske fanger, befriet fra fængslet ved en aktion af modstandsfolk, herunder naturligvis også nogle af fængselspersonalet.

Ja, historien er fortalt mange gange. Hver gang han bliver deprimeret, skriver han en artikel eller helst en bog, siger Knud Pedersen, hvis ældre bror, Jens Bue Pedersen, døde 25.3.1988. J.B.P. kom på Bernadottegården i Roskilde for mange år siden. Fire andre af gruppen er også døde. Og Knud Pedersen lægger ikke skjul på, at han ikke selv altid har det lige godt med nerverne. Han mener, at krig og indespærring ikke er godt for nogen. Og det skal jo nok være rigtigt...

Dette med nerverne, eller tomheden i ens liv, som han ikke lægger skjul på, har fået fire af de andre overlevende til i et læserbrev den 10.5.1989 i Jyllands-Posten at understrege, at de da har det udmærket. Og sover godt. Vist så. Vi er så forskellige. I hårdhedsgrad og overlevelsesevne...

Iøvrigt skal lige nævnes om Knud Pedersens ny bog, »Den livsfarlige krig«, at den bl.a. er tilegnet ungdommen og tænkt til skolebrug. Med ledsagende spørgsmål osv. Derfor må vi også lige rette, når Knud Pedersen i forbifarten nævner, at Danmark 5.5.1945 havde 1248 henrettede. Tallet er 193 afsagte og fuldbyrdede dødsdomme. Hertil kommer så mange andre tab af gode danske menneskeliv. F.eks. mere end 100 clearingmord. Og alle dem, der døde i Tysklands kz-lejre. Eller snart efter hjemkomsten. Men 1248 er altså ikke noget rigtigt tal for de henrettede.

Johs. Rasmussen

Minister-ord 50 år efter besættelsen: - Vi må og vil aldrig glemme

FLENSBORG. - Vort land vil pleje og udvikle de historiske forbindelser til Skandinavien. Dertil hører også, at vi mindes 2. Verdenskrig, overfaldet på Danmark og Norge, besættelsestiden og især Slesvig-Holstens betydning dengang. Vi må aldrig og vil aldrig glemme den tid.

Det sagde Slesvig-Holstens justitsminister dr. Klaus Klingner, da han på Dansk Centralbibliotek åbnede en udstilling, der fortæller om

norske skæbner i Rendsborg tugthus og tyske kz-lejre mellem 1940 og 1945.

- Udstillingen er tilegnet de norske fanger. Den skal minde om de mennesker, der for 50 år siden gjorde modstand mod den tyske besættelsesmagt, blev dømt ved særdomstole, fængslet i Rendsborg tugthus og også anbragt i kz-lejre. Også disse minder er en del af vort forhold til Skandinavien, sagde ministeren.

Slagteren fra Lyon er død

»Slagteren fra Lyon« Klaus Barbie blev 77 år. Han døde, mens han afsonede en livstidsdom i den sydfranske by Lyon, hvor han under Den Anden Verdenskrig var de nazistiske myndigheders frygtede Gestapochef.

Barbie fik sin livstidsdom i en sen alder. Ung var han til gengæld da han begik sine forbrydelser.

Den 4. juli 1987 blev han fundet skyldig i de forbrydelser mod menneskeheden, han begik under sit 18 måneder lange ophold i Lyon under krigen.

De sidste år af sit liv tilbragte han, dels i Saint Joseph-fængslet, dels på lokale hospitaler, hvor han blev behandlet med kemoterapi for leukæmi.

Under den langvarige retssag mod Barbie, der udspandt sig fra hans udlevering til Frankrig i 1983 til domfældelsen i 1987, oprulledes mange af de lidelser, franskmændene blev udsat for under krigen.

Barbie blev fundet skyldig i alle anklager - samlet i betegnelsen »forbrydelser mod menneskeheden«. Barbi sendte såvel lokale franske jøder som andre i døden i de nazistiske udryddelseslejre.

Barbie menes at have ansvaret for at op imod 4000 franske borgere blev henrettet og for at have sendt op imod 7000 mennesker - fortrinsvis jøder og frihedskæmpere i døden i udryddelseslejre.

Tyskertøse fik en hård medfart

Et småt begavet pigebarn fra dårlige sociale kår til fals for sine lyster, lidt chokolade og cigaretter.

Sådan kender vi dem. Feltmadrasserne. Tyskertøsene. De tusinder af danske piger, der i krigsårene fjantede rundt med de tyske soldater. Og som både under og især efter 2. Verdenskrig måtte bøde med håret for deres fædrelandsfjendske adfærd.

Men efterkrigstidens billeder af feltmadrasserne - eller kanaldynerne, som de blev kaldt, hvis de i målet sprang over i armene på de allierede soldater - er alt for stereotyp.

Tyskerpigerne kom faktisk fra alle sociale lag. Og det var snarere kvindernes åbenlyse brud med datidens strenge kønsmoral end det, at de løb med fjenden, der var årsag til det voldsomme had, feltmadrasserne fik at føle, mener historikeren Anette Warring, Roskilde Universitetscenter.

Den 31-årige cand.mag. er i gang med et stort forskningsprojekt om tyskerpigerne, deres børn og deres banemænd. Statens Humanistiske Forskningsråd har bevilget hende støtte til i to år at afdække emnet. Mindst 6000 børn blev født med tyske fædre. Og mindst 20.000-30.000 danske piger havde et forhold til en tysk soldat, vurderer hun.

Hæder til nogle modstandsfolk

To hovedpersoner i modstandsbevægelsen under Anden Verdenskrig får i levende live opkaldt et værelse efter sig på 4. Maj Kollegiet i Aalborg, der fejrer sit 40 års jubilæum.

Den ene er Frode Jakobsen, fremtrædende medlem af Danmarks Frihedsråd og mangeårigt medlem af Folketinget for Socialdemokratiet.

Desuden landsretssagfører, major Svend Truelsen, leder af den hemmelige efterretningstjeneste, der under besættelsen forsynede de allierede med oplysninger fra Danmark.

Bog om modstandsmand

RIBE. Modstandskampen i Sydvestjylland og en kendt modstandsmand, Jens Thue Jensen, der var med i Bramming-gruppen, skal beskrives i en ny bog, hvis udgivelse støttes af Ribe amt med 10.000 kroner. Jens Thue Jensen blev henrettet af tyskerne i Ryvangen i marts 1945. Hans søster, Dorthe Petersen, har lavet manuskriptet, baseret på bl.a. egne erindringer og interviews med folk, som har kendt Jens Thue Jensen.

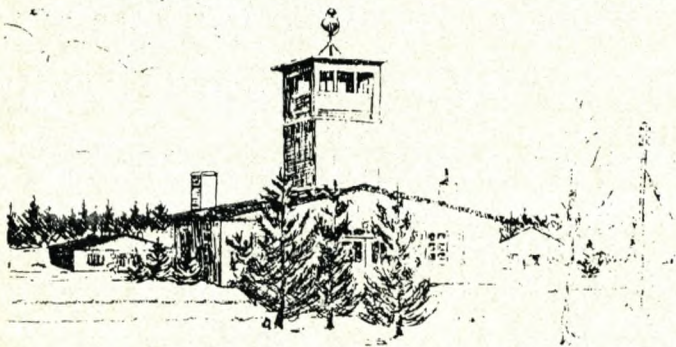
GRUK

De mange ords kunst

Hvis du undrer dig en smule ved kliché- og floskelrige talers monotone kor - husk så, at dén kunst at skjule, at man intet har at sige kræver særlig mange ord.

Piet Hein

Den første fangeflugt fra Frøslevlejren

Af Hans Bruun

Mads Mølgård-Christensen hed han, var fra Sønderborg, en fandanivoldsk type, som jeg mødte første gang, da jeg sammen med flere andre af »Ribe-gruppen« i en »Prærievogn« var på vej til ukendt bestemmelsessted 7. juni 1944. Vi havde siden arrestationen den 2. juni siddet på Højskolehjemmet i Esbjerg, hvor vi havde været i forhør. Ved Kolding arrest kom flere til, deriblandt Mads - derpå videre over Husmandsskolen i Odense til Storebæltfærgen, og vi gættede på, at vi ville blive ført til Horserød, evt. til en af tyskernes destinationer i København, hvis vi skulle for krigsret. Det blev »Vestre Fængsels tyske afdeling« i første omgang.

Vi skulle overmande to vagter

Undervejs over Sjælland foreslog Mads, at vi skulle forsøge at flygte - vi skulle overmande de to vagter, der var på ladet hos os og derpå de to i førerhuset - men det kunne der ikke blive flertal for, da man anså det for en uødvendig stor risiko, da der var tyske soldater og motor-køretøjer på vejene overalt. Desuden vidste man jo sandsynligvis fra tysk side, at transporten var undervejs. Iøvrigt ville krigen være slut om kort tid. Vi erfarede i går om invasionen i Frankrig -

måske det også havde noget at gøre med vores flytning fra Esbjerg? Men det var mit første indtryk af Mads.

Efter ophold og forhør i »Vestre«, hvor vi også oplevede henrettelserne af Ulrik Hansen den 23. juni og Hvidstengruppen den 29. juni, udbrød Folkestrejken den 29. juni, og vi forventede dermed repressalier - måske krigsret?

Men det viste sig at gå anderledes, idet krigsretten og dermed henrettelserne blev ophævet en tid. Måske reddede det os i den omgang.

I Vestre delte jeg en tid celle med Sven Hammer, og Mads sad i nabocellen sammen med oberstløjtnant Skjoldager. Den 17. juli blev vi ført til Horserød.

Den 13. august blev vi så med troppeskibet »Mars« sejlet til Flensborg og kørt ud til den nyopførte Frøslevlejre, ialt 741, som dermed blev lejrens første fanger.

Da vi stod opstillet på lejrgaden, før vi skulle indlogeres i barakkerne, foreslog Mads mig, om ikke vi straks skulle forsøge at komme væk. Der var nogen forvirring, mørkt var det også. Men jeg afslog, idet det kunne udløse repressalier mod vore medfanger.

Mads og jeg mødtes dog jævnligt, bl.a. på arbejdskommandoen, der skulle udbygge lejrgaden, hvor jeg under »Klein« skulle køre den lille

motortromle, der dog hurtigt måtte indstille på grund af brændstofmangel.

Mads blev stadig ved med at presse på for at få mig med til flugt, men jeg undslod mig, indtil Preben Erling Andersen blev skudt - så fik han mig overtalt.

Han - Mads - gik om aftenen med rundt og skulle sætte træpropperne i bag de lukkede skodder for vinduerne og undlod så at sætte dem rigtigt i, der hvor vi boede. Derefter skulle vi mødes ved vandværket umiddelbart ved pigtrådshegnet ved lejrens nordøstlige hjørne.

Udtaget til den første transport

Det lykkedes også, men grundet uroen i lejren efter den meningsløse nedskydning, var der udsat ekstraposter, hvorfor vi blev enige om at se tiden an, til der igen faldt ro over lejren. Næste morgen ved 4-tiden blev jeg udtaget til den første transport til KZ-lejren i Neuen-gamme. Det var den 15. september 1944.

Dagen efter meldte Mads sig til et hold, der skulle rykke lyngen op mellem pigtrådshegnet, og midt på dagen, medens tyskerne skiftede vagter, så han sit snit til at kravle under hegnet og stikke uset af sted.

Han søgte til mit hjem i Lustrup ved Ribe, hvor vores skolelærer fik udfærdiget falskt identitetskort, hvor han fik navnet Povl Nørgård.

Jeg havde forinden fortalt ham, hvor jeg havde nedgravet nogle engelske maskinpistoler m.m., som han også tog sig af. Senere udførte han nogle dristige sabotager på Ringkøbing-egnen, hvorefter modstandsbevægelsen ville have ham sendt til Sverige. Men det ønskede Mads ikke. Han købte i stedet et hus i Glamsbjerg på Fyn, hvor han havde skoreparation, vulkanisering af støvler m.m. Mads kunne nemlig alt. Ved krigens slutning beskæftigede han seks personer og var desuden operatør i den stedlige biograf.

Under begivenhederne omkring 4.-5. maj 1945 blev han under en skudepisode med »Hipo« er ramt af et skud gennem det ene lår, men

kom ved venlige menneskers hjælp over nogle kolonihaver til Odense Amts og Bys Sygehus, hvor han i hemmelighed blev indlagt på fødeafdelingen og repareret.

Mads var en urolig fyr. Når han begyndte på noget, og det så var oppe at stå og godt i gang - så var det ikke noget. Så skulle der prøves noget nyt.

En tid fik han en formbrændselsfabrikation i god gænge - så blev han Falckredder på st. Sønderborg, hvor han blandt meget andet uden at være klar over det to gange er blevet sendt ud for at køre mig på sygehuset. Det var ret pudsigt.

Uroen drev ham til Canada

Senere drev hans uro ham til Canada, hvor han fik oparbejdet en større entreprenorforretning, som dog senere måtte afvikles grundet pludselig valutaændring. Så reparerede, lakerede og handlede han med biler, indtil det gav ham vand i lungerne, og han måtte gå på pension. Og pludselig en dag - efter 23 år - stod han på mit kontor i Frøslevlejren. Senere har han også været herhjemme for blandt andet at hjælpe sin far på plejehjem.

Vi har skrevet sammen igennem årene, men nu er min julehilsen kommet retur, og jeg har ikke hørt fra ham i lang tid, men tænker jævnligt på ham og på, om han måske er død. Jeg har i den anledning forhørt mig på Falck i Sønderborg, om der var nogen, der havde hørt fra ham, eller om man kendte til evt. familie, men alt med negativt resultat.

Det er jo nu også mange år siden, han var der. Jeg husker sidst, han var her, at vi besøgte noget familie i Ulkebøl - men husker ikke hvor eller navn.

Jeg ved ikke, hvordan jeg kan få opklaret, hvad der er sket med ham. Hans adresse gennem en årrække var R.R.I. Evasko Road. Prince George. B.C. Canada.

Det er, hvad jeg ved. Hvis nogen ved noget mere, vil jeg være taknemlig for at høre nærmere.

Venligst
Hans S. Bruun
Bovvej 43, 6330 Padborg

12 danskere var de første Häftlinge i Neuengamme

På en smuk septemberdag i 1944 passerede jeg en »TOR«, som blev indgangen til mine 9 måneder i KZ-Neuengamme. Sammen med 12 andre »Häftlinge« var vi de første af flere tusinde, der gik gennem denne Tor.

Vi blev anbragt på en afdeling af Revieret med betegnelsen »Polizeihaftlinge« med lave numre. Jeg fik nr. 589. Senere, omkring begyndelsen af december, blev vi »umgebucht« og fik nye numre. Jeg blev nr. 67.391. Krofær Henry Thomsen fik nr. 67.390. Han døde 3. december af underernæring og tuberkulose, »Gemüse« fik nr. 67.392.

»Vi 13« vidste, at vi befandt os på en udsat post. Vi var til fri rådighed for Gestapo.

Dagen efter vores ankomst kom det første større hold danske, ca. 200 mand direkte fra Frøslev. Disse kom alle i løbet af kort tid på transport, mens »vi 13« havde det »held«, at vi blev i lejren.

Men vi var nu alligevel ikke de første danske i Neuengamme. Vi blev mødt af 20 andre »danske«, som havde været der i nogle uger. De var danske SS'ere, som havde meldt sig til Frikorps Danmark. De havde været med på Østfronten, men havde begået faneflugt. De var tydeligt mærkede »Torsperre«, og desuden var de klippet skaldet på den ene side af hovedet. Deres skæbne var sikker nok. Deres dødsdom ventede på at blive udført, når det passede SS. Jeg har set to af dem blive ført ud af lejren af SS'erne, og jeg hørte skuddene kort efter. Deres »Torsperre« var ophævet. Deres leder blev skudt af Lagerführer Anthon Thumann personligt i et værksted. Disse unge stærke mænd faldt som ofre for deres fejltagelse.

Brandenburger Tor fungerede i 45 år som Torsperre mellem Øst- og Vest-Berlin.

Helge Pedersen
NG 67.391

Frihedsmuseet

Af og til kan man få indtryk af, at der under besættelsen kun fandtes tyske soldater, frihedskæmpere og HIPO'er. Men det er selvfølgelig ikke rigtigt. De fleste mennesker levede et helt normalt og roligt liv og havde nok at gøre med at klare de besværligheder i dagligdagen, som krigen og besættelsen førte med sig. Man skulle vænne sig til at mørklægge om aftenen og huske rationeringsmærker, når man gik til købmanden. Ind imellem kom man ud for at tilbringe natten i beskyttelsesrum, eller der blev indført spærretid, så man ikke kunne gå ud efter et bestemt tidspunkt uden at have en særlig tilladelse.

Alt dette bliver gjort levende for de lidt mindre børn (8-11 år) i skolernes efterårsferie, hvor der i Frihedsmuseets skolestue bliver fortalt om hverdagslivet med lysbilleder og originale genstande.

For de større børn (11-14 år) bliver der omvisning i udstillingen, hvor vi vil prøve at besvare spørgsmålet om: Hvordan var det at være modstandsmand?

Programmet ser sådan ud:

Tirsdag d.15/10: Hverdagen under besættelsen (8-11 år)

Onsdag d.16/10: Hvordan var det at være modstandsmand? (11-14 år)

Torsdag d.17/10: Hverdagen under besættelsen (8-11 år)

Fredag d.18/10: Hvordan var det at være modstandsmand? (11-14 år)

Lørdag d.19/10: Hverdagen under besættelsen (8-11 år)

Søndag d.20/10: Hverdagen under besættelsen (8-11 år)

Alle arrangementerne startet kl. 14 og varer ca. 1 time.

Hver dag i efterårsferien kan man se **det illegale trykkeri** arbejde mellem kl. 13 og 14 med fremstilling af kopier af illegale blade, som uddeles til publikum.

De fleste dage vil en original engelsk **radiosender** blive betjent af frivillige fra klubben Eksperimenterende Danske Radioamatører.

Desuden kan man hele dagen deltage i en **findeleg** med små opgaver, som børn og

voksne kan løse i fællesskab i udstillingen.

Frihedsmuseet har **åbent hver dag kl. 10-16** i hele efterårsferien (d.v.s. fra søndag den 13/10).

Med venlig hilsen
H. Lundbak
Tlf. 33 13 77 14

Det sker på Frihedsmuseet september-december 1991

Frihedsmuseets Venner's foredrag (for medlemmer)

Mandag den 11/11 kl. 16.30: Landdagsmand Karl-Otto Meyer taler ud fra egne erfaringer over emnet »Dansker i Sydslesvig under besættelsen«.

Gratis filmforevisninger

Alle film vises på søndage kl. 14.30 og introduceres kort af en af museets medarbejdere. **Bemærk:** Forevisningssalen kan ikke rumme mere end 60 tilskuere.

29/9 og 6/10: Nazismen set gennem tyske ugerevyer. 1. Magtovertagelsen. 2. Det tredje Rige. Varighed 45 minutter.

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN

Mødet i august

Bestyrelsesmøde i Sammenslutningen den 20. august 1991 kl. 15 i Frihedskollegiet. Dagsorden den sædvanlige.

Den konstituerede formand, Jakob Jensen bød de fremmødte velkommen og takkede for gaverne til hans fødselsdag.

Derefter oplæste sekretæren, Solveig Skjøtt protokollen, som blev enstemmig godkendt.

Formanden udtalte derefter, at han var lidt ked af, at der havde været for lidt omtale i Pigtraad/Gestapofangen af indvielsen af Horserødmo-

27/10 og 3/11: Filmen »De fem år« om Danmark under besættelsen. Varighed 5 kvarter.

10/11 og 17/11: Nazismen set gennem tysk ugerevyer. 2. Det tredje Rige. 3. Krigen. Varighed 45 minutter.

24/11 og 1/12: »Danske propaganda-film under besættelsen«. Om foranstaltninger mod arbejdsløshed, råstofmangel m.v. Varighed 1 time.

8/12 og 15/12: »Nat og tåge«. Om koncentrationslejrene. Varighed 30 minutter. **Forbudt for børn under 16 år.**

5/1 og 12/1: To kortfilm om politiet: »Dansk politi i Sverige« (om Den danske Brigade) og »På vagt for kongen« (om Amalienborg-vagten). Varighed 30 minutter.

19/1 og 26/1: Maj Wechselmanns film om besættelsestiden: »Ingen Hamlet på Kronborg i år«. Varighed 5 kvarter.

Museets adresse: Churchillparken, 1263 København K. Tlf. 33 13 77 14 (kl. 9-15).

Vinteråbningstider:

Tirsdag-lørdag 11-15
Søn- og helligdage 11-16
Lukket 24/12, 25/12 og 31/12

nummentet den 22. juni d.å.

Harde sammen med et par af lovudvalgets medlemmer haft et møde med landsretts-sagfører Jørgen Jacobsen på dennes kontor, hvor man igen havde drøftet erstatningskravet til Tyskland. Fik oplyst, at de fire stormagter og de to Tyskland havde underskrevet en slags fredstraktat, men at der ikke var nævnt noget om erstatninger. Man havde bl.a. drøftet tabt arbejdsfortjeneste på grund af ophold i KZ-lejrene. - Der var alligevel en mulighed for godtgørelse fra D.D.R. - ca. 100 personer havde til dato søgt.

Bemærkede endvidere, at

udenrigsministeren måske ikke havde den fulde opbakning angående denne sag i Folketinget, men lovudvalget ville prøve at drøfte sagen gennem de kanaler, de selv kan finde i Folketinget.

Angående hædersgaveforhøjelsen for de personer, der var berettiget hertil, havde der været en del kludder, som havde givet en hel del misforståelser og usikkerhed hos mange, så Jakob Jensen ville henstille til de kammerater, der endnu ikke havde modtaget forhøjelsen, at klage. Formanden ville evt. på deres vegne klage til ombudsmanden over den behandling, tidligere fanger havde fået i denne sag.

Bernth Johannesson meddelte, at Sammenslutningen havde modtaget et brev fra samarbejdspartneren Kammeraternes Hjælpefond angående Pigtråd/Gestapofangen, som ikke var tilfreds med de kr. 10.000, der var bevilget til bladet.

Hans Andersen kommenterede brevet og foreslog en ændring vedrørende paragraf 8 i vedtægterne, som lyder: »Økonomien anlægges principielt således, at de samlede udgifter ikke kommer til at overstige abonnementsindtægterne.«

K.H. ønsker, at denne pasus i paragraf 8 slettes, ellers vil reservfondens midler stige. Hans Andersen udtalte, at K.H. gerne vil fortsætte blad-samarbejdet med Sammenslutningen, men uden nogen form for vrøvl, ellers vil K.H. fortsætte med at udgive bladet alene. Udtalte, at det var nødvendigt, at Sammenslutningen gav besked om dens holdning inden den 15. september. Der opstod herefter en mindre diskussion, hvorefter man endes om en afstemning med det samme, og resultatet blev: 8 for, 1 imod - 1 stemte ikke.

Derefter omtalte formanden det bebudede ekstraordinære repræsentantskabsmøde, som følgende fem foreninger havde ønsket: Buchenwald, Horserødforeningen, Landsforeningen Gestapofangerne, Stutthofforeningen og Sachsenhausenforeningen.

Jakob Jensen oplæste derefter nogle af de punkter fra

den lovændring, de fem foreninger havde udarbejdet, bl.a. at kun formanden skulle vælges på repræsentantskabsmødet, kasserer og sekretær samt næstformand skulle vælges af Sammenslutningens bestyrelse. Flere andre punkter skulle radikalt laves om.

Jakob Jensen udtalte, at det var aldeles udelukket, at han under disse ændrede love ville modtage valg som formand. Desuden kunne man jo lige så godt ophøre med repræsentantskabsmøderne, idet repræsentanterne så ingen indflydelse ville få på, hvem der kom til at sidde i forretningsudvalget.

Peder Møller Madsen anmodede herefter de fem foreninger om at aflyse det ekstraordinære repræsentantskabsmøde samt deres nye lovforslag. Udtalte, at de nuværende love havde fungeret fint i snart 25 år, og der var ingen grund til at ændre dem, idet alt fungerede på demokratisk vis. Det er kammeratskabet, der gælder, og man kunne ikke forsvare at lave splittelse snart 50 år efter befrielsen, sagde Peder M. Madsen. - De fem foreninger ønskede ikke at ændre noget.

Derefter redegjorde de forskellige foreninger for deres dels afholdte og dels kommende arrangementer.

Næste møde blev fastsat til den 23. oktober kl. 14.00.

Formanden afsluttede herefter mødet.

*Solveig Skjøtt
Sekretær*

Fodnote

Angående omtalen af indvielsen af Horserød den 22. juni:

Bladet for august bragte farveforside af monumentet. Desuden bragte side 80 og 81 4 farvefotos fra begivenheden. Per Ulrichs motivering for monumentet samt 2 ansete dagblades omtaler.

Per Ulrich selv skriver til mig, at bladets behandling er flot.

Farvebillederne inde i bladet koster 400 kr. ekstra per stk. til reproarbejdet. Også hovedinitiativtageren Villy Karlsson siger, at han er godt tilfreds. Det er begge redaktører også. F-k.

Feriehjemmet på Kegsnæs

Ansøgninger vedrørende ophold en uge på Kegsnæs i 1992 kan nu rekvireres hos Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, 5874 Hesselager (tlf. 62 25 14 77). Porto kr. 3,50 vedlægges.

Opmærksomheden henledes på, at man ikke kan forvente at få plads på ferie-hjemmet hvert år, da ansøgetallet er meget stort.

Ansøgere med skolesøgende børn eller børnebørn har fortrinsret i skoleferierne.

Ansøgere må være omfattet af lov om erstatning til besættelsestidens ofre samt være registreret i Frihedsfonden/Sikringsstyrelsen.

Huset kan benyttes hele året. Der er 7 sengepladser og mulighed for ekstra opredning, man skal kun medbringe lagner, dynebetræk, pudevår, håndklæder og viskestykker. Alt andet udstyr er til stede.

Skiftedag er hele året MANDAG. Indflytningen må tidligst ske kl. 15, og udflytningen skal være sket inden kl. 12 (de tre timer er nødvendige for den tilsynsførende, derfor skal huset være tomt fra kl. 12 til 15 mandag).

Huset skal være rengjort inden afrejsen.

Nøglen til huset tilsendes senest en uge før indflytningsdagen.

Ansøgningsskemaerne skal være returneret til Preben Feddersen inden 15. januar 1992.

Børn på Kegsnæs

Vi havde lånt et dejligt sommerhus på Kegsnæs, på Sydals, og der udspandt sig følgende sommerhistorier: Et af børnene, Kamma på 5 år, fik sin seng tildelt, og da hun skulle afprøve den, sagde hun: »Sengen er altså kortere end min derhjemme.« Efter lidt betænkningstid tilføjede hun dog: »Men det er kun i den ene ende, at den er for kort!«

Vi var meget rundt omkring, og alle steder hørte vi mest tysk fra turisterne, og det talte vi meget om, og så kom det på næsten svensk fra Jan på 8 år: »Svenskerne har nok sagt INTE ALS, da de

bestemte sig for ikke at tage den vej i ferien.«

Med mange venlige hilsener
Johan Grün, Kbh. N

Tak til K.H.

Min familie og jeg vil herigennem gerne sige tak til K.H. for en skøn uge i ferie-hjemmet på Kegsnæs. Vi havde sol og varme - bortset fra en enkelt nats tordenvej - og vi var naturligvis på den vel traditionelle tur til Tyskland, men fortsatte i Tyskland via Leck og Niebüll til Tønder og Rudbøl, hvor vi selvfølgelig midt på hovedgaden stod på grænsesten med et ben i hvert land.

Vi fik besøgt Frøslevlejren og Dybbøl, hvortil den årlige skoleudflugt tit gik i drengeårene i Haderslev, så også det var et gensyn med »gamle dage«.

Til andre, der kommer til Kegsnæs, vil jeg sige: Besøget i Kegsnæs fyrtårn, så tag jer også tid til en snak med den vagthavende på vejstationen - det er virkelig interessant.

Alt virker jo perfekt i huset, men jeg savnede én ting - en beskrivelse af det oprindelige hus og dets beboere. Af gæstebogen kunne udledes, at den tidligere tilsynsførende som barn havde boet i huset. Lever han endnu, må han jo kunne fortælle en del. Jeg ville også gerne vide, hvordan K.H. har fået huset - det har da muligt været beskrevet i vort blad, men jeg mindes det ikke.

Skulle der blive en næste gang, ville jeg gerne kunne finde disse oplysninger på stedet. Både skole og bibliotek var lukkede, da vi var der, så ad den vej kunne der ikke hentes noget.

Endnu en gang tak for en dejlig uge på Kegsnæs, og jeg kan kun sige: Nyd det alle I, der kommer dertil.

*Venlig hilsen
Alfred Krouel*

*Lunavej 5B, 2610 Rødovre
K.H. købte huset 7. april 1951, så ferie-hjemmet har virket i 40 år nu. Vi købte det af pastor Madsen, Sønderborg. Han brugte det som sommerhus.*

K.H. har forbedret huset i mange tempi.

F-k.

Jyllands- og Fyns-afdelingen Pilgrimsfærden i september

Ved mindestenen i Versen. Fanebærere Peter Damsgård og Hugo Hansen. Nedlæggelse af krans ved Niels Sørensen. Talen blev holdt af Jens Jacob Jensen (Jejse) Fredericia.

Den årlige rejse til Emsland-lejrene fandt for Jyllands- og Fynsafdelingerne sted fra den 5. til den 9. september 1991.

I år udgik rejsen fra Odense, da vore jyske venner var kørt hertil, så vi sammen kunne deltage i hele rejsen.

Afgang kl. 8.30 gennem Fyn og Jylland til Flensborg med ophold hos Otto Duborg for lidt indkøb og frokost. Herfra til Still-Horn, hvor eftermiddagskaffen blev indtaget - for hvad er danskere uden eftermiddagskaffe? - ankomst Dorpen til vort sædvanlige hotel Borchers kl. 17.10 efter en usædvanlig dejlig tur ikke mindst på grund af vor chauffør Finn Poulsens fine kørsel og også, at Hugos Espresso-bar altid havde åbent.

Efter morgenmad den 6. gik turen så til Giet-Horn i Holland med sejltur på kanalerne.

Det var en særlig dag i Giet-Horn, da det var de handicappedes dag, og der var mellem 5000 og 6000 handicappede, hvorad mange var på kanalrundfart. Der var gjort meget ud af dagen. Bådene var pyntet med balloner, blomster, der var en sørøverbåd ligesom der var både med

musikere. Da der samtidigt var bryllup, var mange af bådene blomstersmykkede, og fra kanalen op ad trapperne til kirken var disse trapper beklædt med ægte tæpper.

Dejlig tur - nok at se på - en gentagelse ville ikke være af vejen.

Den 7. kørte vi til Esterwegen og nedlagde den første krans, den blev nedlagt af Niels Sørensen, som iøvrigt havde siddet i netop denne lejr, og Niels takkede os, der var med, for at vi ville være med til at mindes de kammerater, der ikke var kommet hjem. Fanerne blev båret af Jens Jacob Jensen (Jejse) og Hugo Hansen, som de blev på hele turen. Vi sang sidste vers af Altid frejdig.

Herfra gik turen til Papenburg, hvor der blev tid til at handle og spise lidt frokost. Om eftermiddagen var der så besøg i Moorsoldaten Museum, hvilket er en både stor, men også deprimerende oplevelse. Alle var bevægede. I gæstebogen skrev alle deltagerne deres navne, hvilket af museumslederen blev betragtet som vigtigt. Der er jo stadig kredse i Tyskland, der godt kunne være foruden et sådant museum.

Søndag den 8. gik turen til

Versen, hvor Lilly Staub med fanerne i spidsen først lagde blomster ved Ulrichs mindeplade og derfra til hovedmindestenen, hvor Niels Sørensen nedlagde krans, og hvor Jens Jacob Jensen (Jejse) holdt talen. Han sagde: »Hver gang jeg kommer til-

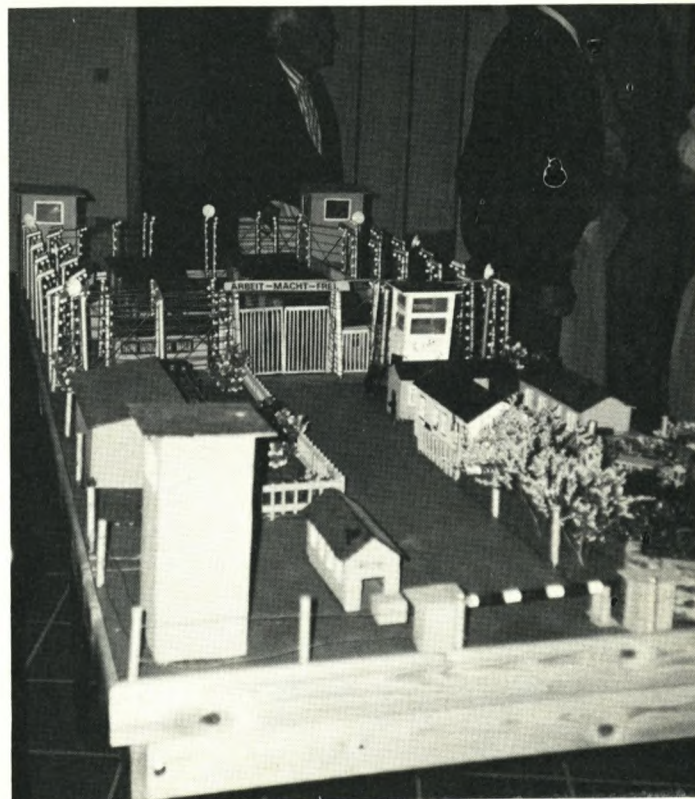
bage til de steder, hvor vi efterlod nogen af vore kammerater, så går tankerne tilbage til den tid, vi gik hernede. Vi havde jo en drøm om, hvordan verden ville se ud, når krigen engang var slut, og når nazismen var slået. Det var en drøm om en verden uden krige. En verden, hvor mennesker kunne leve i frihed uanset deres religion, deres tro og uanset politiske forhold.

Vi lovede jo at vende tilbage til dem, der blev hernede, fordi de ikke havde mulighed for at opleve, hvad vi andre troede på.

Vi har måske ikke gjort det godt nok, selv om vi har fortalt verden, hvad det var for noget. Selv om verden igennem billeder o.s.v. fik set det hele.

Det kan godt være, vi en gang imellem spekulerer over den udvikling, der kom. Vi kan se de sidste år, hvor Øst-europa er gået i opløsning, se hvordan det i stedet vandrer helt over til højre. Vi kan se nye masker, på nogle af de gamle ideer, som nazismen havde.

Dog - trods alt - må vi blive ved. Vi havde regnet med, at det var vores generation, der skulle opleve den ny verden, men det bliver det jo nok ikke, men vi må håbe, at vi gennem vore beretninger må

Model af Aschendorf KZ-lejr på Moorsoldatermuseet i Papenburg.

fortsætte vor kamp imod det, der hed nazisme eller det, der ligner. Vi må håbe, vi har sået så mange frø, at de kommende generationer vil drage nytte af det, så de i hvert tilfælde opnår, hvad vi gik og drømte om.»

Flagene sænkedes, og vi sang sidste vers af »Aldrig frejdig«.

Herfra gik turen nu til lejren ved Dalum.

Her blev kransen nedlagt af Gunnar Andersson (Købmanden), som havde siddet i denne lejr. Han er vist den sidste overlevende fynbo fra denne lejr.

Talen blev holdt af Ewald Lægteskov. Han sagde: »Som så mange gange før står vi igen ved en af disse pladser, hvor der er rejst monumenter for dem, som ikke overlevede det helvede, de var havnet i på grund af deres indsats for at skabe en bedre verden, men man kan ikke sige, at de gjorde det forgæves, de gjorde det af en ærlig overbevisning i kampen mod tyranniet.

Man skal ikke smække med døren i fremmed mands hus, men når man ser, hvad der i dag foregår i et såkaldt demokratisk land, hvor de har mere travlt med at jage folk fra det tidligere DDR end at gøre op med de tidligere krigsforbrydere fra 1939 til 1945, hvoraf mange har beklædt høje stillinger - efter krigen - end at stå til regnskab for, hvad de har forbrudt sig med, så har man grund til at frygte for fremtiden, især når man ser, hvordan nazismen i dag florerer overalt.

Derfor har man pligt til at være vågen over for, hvad der sker omkring os, så de, der ofrede livet for en bedre verden, ikke har gjort det forgæves.

Vi lovede, at de aldrig skulle blive glemt, derfor står vi her i dag.»

Fanerne sænkedes, og vi sang sidste vers af »Aldrig frejdig«.

Mandag den 9. kørte vi mod Neuengamme. Dokumentenhaus, der ellers altid er lukket om mandagene, var åbnet for vor gruppe fra kl. 12, og selv om tiden var kort, fik vi dog alle et indblik i Det tredje Riges rædsler og den bestialitet, som nazismen var.

Vi fik nu med fanerne i

spidsen først til Danmarksstenen, hvor Emmy Foldager lagde en buket blomster, og videre mod hovedmonumentet, hvor Emmy Eskildsen og Ida Olsen nedlagde vor krans, flankeret af fanerne. Her holdt Kaj Christensen talen. Han sagde: »Nu har vi besøgt nogle af moselejrene i Emsland - der var 15 sådanne lejre, den første oprettet allerede i 1933.

Disse lejre blev stort set glemt - eller fortrængt af erindringer - og først i 1985 blev det igen muligt at tage fat på den historiske del, gennem information og ved besøg i Moorhuset. Dette museum, som nu ligger i lånt hus, vil om to år være fuldt udbygget og delvist færdigt - ikke mindst takket være de besøgendes stigende antal.

Det er vigtigt med disse besøg og ikke mindst at skrive i gæstebogen.

Det, vi har set, og nogen af os har mærket på kroppen, er skismaet mellem etik og politik: Det skismatiske hænger sammen med autoritetens udvikling.

Autoritet er en særlig magtudøvelse, den magt, der også vil have ret. Der er ingen mystik i rå magt. Det var den, Hitlers bander udøvede overfor vore kammerater - nogen - mange døde af det.

Den politiske magt er også farlig, for vi ved ikke, hvad den vil, bortset fra at den manipulerer os som enkeltindivider.

Den gør det ved at tale om grupper - erhvervsliv - nationalprodukt og økonomi.

I, der var her i disse lejre, var ude for et sådant samfund.

I var i deres øjne laverestående individer.

I var deres slaver.

Dog I havde en politisk ideologi, en indre varme, en tro på, at dette barbari måtte høre op.

I stod ved jert standpunkt, som, hvor svært det end var, gjorde jer til mennesker. Nogen døde for det, I som ligger her, vi er her for at mindes jer.

Nogen i vor omgangskreds spørger: Hvorfor tage herved år efter år? Jeg synes egentlig, at Niels Sørensen sagde det så rigtigt i Esterwegen for

nogle dage siden. Han sagde: Tak fordi der er så mange, der vil med herved for at mindes dem, der blev her - døde - her.

Vi lovede engang for ca. 50 år siden, at I som ligger her, ikke skulle blive glemt. Derfor er vi her!

Og lad det også blive børn og børnebørns lod - om ikke hvert år, så dog engang imellem at besøge disse mindsteder.

Det nazistiske barbari - måske i en anden skikkelse - kan genopstå. Vi gør vor pligt til, at dette ikke sker.

Skal vi mindes, ikke blot dem, som døde her, men også vore søfolk, ja, alle som på en eller anden måde deltog i barbariets sønderdeling og håbe på, at det ikke var forgæves.»

Ligesom i de andre lejre blev også her sidste vers af »Aldrig frejdig« sunget.

Vi bevægede os nu ned mod krematoriepladsen. Selve krematoriet er nedlagt, men i 1965 blev grundridset fritlagt.

På en plade ved siden af grundridset står - fordansket af mig: I de første år, hvor lejren bestod, blev de døde brændt i krematoriet i Olster. Ligene fra 652 sovjetiske krigsfanger, som omkom her i 1941 og 1942, blev begravet på Bergedorff kirkegård. Efter som antallet af døde stadig blev større, lavede SS i 1942 et krematorium med 2 forbrændingsovne her i lejren. Før forbrændingen tog man deres guldtænder ud. Asken fra de brændte fik lejrgartneren fra SS, det blev komposteret og anvendt som gødning.

På selve krematoriets mindesten nedlagde Minna Dahl en blomsterbuket, og vi afsluttede nu den egentlige pilgrimsfærd, og begav os mod Kiel. På vejen var vi inde og drikke eftermiddagskaffe på den tidligere bokseverdensmesters hotel. Hans navn var Schmeling.

Ankom i god tid til færgen, fik dejlig mad, og var i Odense kl. ca. 20.30.

En begivenhedsrig tur, hvor mange flere af vore kammerater bør deltage. Er det egentlig ikke en slags pligt, vi overlevende har til at mindes vore døde kammerater?

kc

Flæske- og andespil

Så er det atter tiden, hvor vi skal glæde os til Buchenwaldklubbens festlige store, og med mange flotte gevinster forsynede Flæske- og Andespil, m.v. Det afholdes:

Torsdag den 28. november 1991, kl. 19.30 i kantinen på politistation 3, Bellahøj.

Spillet afvikles under de sædvanlige former, og det er selvfølgelig overflødig at gøre opmærksom på, at der, som sædvanlig gennem de senere snart mange år, er »fuld gevinst« til alle med »banko« i de ordinære spil.

Medlemmer med pårørende og kammerater fra andre fangeforeninger er velkomne. Reserver dagen og mød op til en festlig aften i kammeratligt lag.

Med venlig hilsen
BESTYRELSEN

Tak

Flotte gaver, et væld af blomster, en lang række flasker med forskelligt indhold, breve og telegrammer, alt sammen i anledning af vores guldbryllup lørdag den 21. september 1991.

For alt dette vil vi hermed udtrykke vores dybt-følte og hjerteligste tak.

Det var med til at skabe en indholdsrig og festlig dag for os, som vi vil huske, så længe vi lever. Tusind tak!

Venlig hilsen
Gudrun og
Georg Andersen
Kongshaven 42 A,
2500 Valby

Vi gav hinanden det løfte, at mindes og ære dem, der døde for det, vi ville og ikke kom med os hjem.

Ålborg**Generalforsamling**

afholdes den 31. oktober 1991 kl. 14.30 i centret.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Formandens beretning herunder beretning fra udvalgene.
3. Regnskab.
4. Fastsættelse af kontingent.
5. Indkomne forslag.
6. Valg af 5 bestyrelsesmedlemmer. Følgende er på valg: Børge Jensen, Elly Mathiasen, Erik Gerlach, Torben Ømark og Aase Nielsen. Erik Gerlach ønsker ikke genvalg.
7. Valg af 2 suppleanter (nuværende Carla Simonsen og Ove Jensen).
8. Valg af revisor samt suppleant.
9. Eventuelt.

Forslag, der ønskes behandlet, skal indsendes til bestyrelsen inden torsdag den 24/10 1991.

Sydfyns afdeling:

På generalforsamlingen blev formand Hjarne Ditlevsen genvalgt. Som nyt medlem valgtes Ole Martinussen i stedet for Niels Georg Rasmussen, som ikke ønskede genvalg. Som ny suppleant valgtes Aksel Petersen.

Vi er nu gået ind i vintersæsonen 91/92, hvor vi lagde ud fredag 27. september, hvor Anders Busk Petersen, Gråsten, holdt foredrag om »Slædepratuljen Sirius på Østgrønland«. Meget spændende og med stor tilslutning.

Vort mødeprogram indtil nytår:

Fredag 25. oktober: »Rejser med gymnastikhold« ved forstander Gunnar Hansen, Ollerup Gymnastikhøjskole.

Fredag 29. november: »Mennesker jeg mødte« ved generalkonsul Jørgen Peter Hansen, Flensborg.

Fredag 13. december: »Julehygge«.

Alle vore møder holdes i Dagcenter Byparken, Ørbækvej 42 A, Svendborg, og alle kl. 19.00.

Repræsentantskabsmødet**2. og 3. nov.**

Mødet afholdes på »Hotel Molsgården«, Kildevej 26, Vi-stoft, 8420 Knebel, tlf. 86 35 13 90.

Ankomst mellem kl. 11.00 og 13.00. Her tildeling af værelser og evt. deltagelse i fælles frokost kl. 12.30. Prisen for frokosten er 80 kr.

Opholdet på »Molsgården« koster 300 kr. pr. deltager, og i denne pris er inkluderet: Eftermiddagskaffe, middag (2 retter), kaffe, overnatning i dobbeltværelse, morgenmad søndag kl. 8-9.00, frokost søndag. Derefter afrejse.

Repræsentantskabsmødet afholdes om lørdagen den 2. november 1991 kl. 15.00.

Landsstyrelsen afholder møde søndag den 3. november kl. 10.00.

Vi håber på et stort fremmøde ved repræsentantskabsmødet. På gensyn den 2. november.

Tilmelding senest den 15. oktober 1991 til:

Frode Greve Rasmussen
Lyngdalsvej 18, 8500 Grenå
Tlf. 86 30 90 76, eller
Einar Hulten
Møllevvej 69, 8900 Randers
Tlf. 86 41 81 81

Dagsorden:

1. Valg af dirigent og protokolfører.
2. Beretning fra sidste repræsentantskabsmøde oplæses.
3. Formandens beretning om landsforeningens virke i det forløbne år.
4. a. Kassererens forelæggelse af landsforeningens regnskab.
4. b. Kassererens forslag til kontingent i det kommende år.
5. Eventuelle lovforslag eller indkomne forslag.
6. Valg af formand.
7. Valg i henhold til § 7 bestyrelsesmedlemmer.

8. Valg af 2 revisorer og 1 revisorsuppleant.

9. Fastsættelse af stedet for næste års repræsentantskabsmøde.

10. Eventuelt.

Landsforeningens og afdelingernes medlemmer har adgang til mødet uden stemmeret.

29. august husket i Århus

Den 29. august kl. 14.30 samlede vi - Randers og Århus afd. af Gestapofangerne, ca. 40 personer, i den gamle politistation i Århus, hvor vi blev modtaget af formanden, Poul Sejersen. Han bød os velkommen til at se vort Frihedsmuseum, som vi har indrettet i kælderen.

Her har vi samlet lige fra de første rationeringsmærker og alle små og store ting gennem krigen til mange tyske uniformer, medaljer, tyske våben og ting og sager fra KZ-lejrene, samt fotos og tegninger fra Århus under krigen.

Efter gennemgangen drak vi kaffe hos pigerne i stueetagen, hvor kvindemuseet holder til - foruden 1. sal af bygningen.

Vi kørte så med vor gode chauffør Bo og hans velkendte bus til Skæring Hede, hvor vi nedlagde blomster ved mindestenen - en 3 meter høj granitsten på stedet, hvor 5 mænd fra Hvidstengruppen blev henrettet.

Derefter tilbage til Århus ved Åboulevarden, hvor monumentet for dræbte danske sømænd står.

Vi kørte så til Vestre Kirkegård, hvor vi nedlagde 4 buketter ved forskellige grave dér, bl.a. ved et gravsted for 8 engelske og canadiske flyvere, skudt ned over Århus, ligeså ved 4 russiske soldaters gravsted.

Efter kirkegården kørte vi til Fuglsangsgallé, 4. Maj Kollegiet, hvor der er to steder, vi lægger blomster, således ved Knud Nelleses figur af en kz-fange og et stykke pigtrådshegn fra Neuengamme.

Beboerne i kollegiet havde dækket et stort og fint Tagselv-bord, og vi blev budt velkommen af efor, Lise Christensen.

Formanden for vores afdeling i Århus, Edith Johansen, nævnte i sin tale Thorkild Nielsen, Århus, bl.a. for hans sabotage ved Aalborg flyveplads, og Barner Andersen, Randers, som var medlem af Hvidstengruppen.

Hun motiverede hermed en donation til kollegiet, samtidig med en navngivelse af to værelser med navnene på de to mænd.

De to enker, Else Barner Andersen, Randers, og Erna Malling Nielsen, Århus, var til stede under højtideligheden.

En stor del af kollegianerne var med, og de var meget flinke til at hjælpe med hele arrangementet.

Vi havde hele tiden 3 faner med, således en fane fra Randers afd., en fra De Erhvervshæmmede, Århus, og en fra Gestapofangerne, Århus.

Kristian Sørensen

Pilgrimsrejsen til Neuengamme

I mere end 27 år, har medlemmer af landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme, kørt på pilgrimsfærd til lejrene ved Meppen, Esterwegen og til Neuengamme.

Også i år gik Pilgrimsfærd til Neuengamme for d. 7. august kl. 7.00 kørte bussen fra Sjøelør Station.

Men i forhold til de andre år gik turen ikke direkte til Tyskland, men vi kørte over Fyn og Jylland, hvor vi i Odense, Fredericia og Kolding fik flere kammerater med i bussen. I Kolding var alle pladser besat, også den klapstol, Hans Bøjlund havde med.

Turen gik til Frøslevlejren. På vej til lejren, fortalte Hans Bøjlund om lejrens historie og især om de 9 måneder under krigen, hvor ca. 12.000 fanger passerede lejren. Vi fik også fortalt om de ca. 1.600 Frøslev-fanger, der blev sendt videre til tyske koncentrationslejre. Flere af deltagerne supplerede med oplevelser fra deres tid i lejren.

Vi ankom til Frøslevlejren ca. kl. 14.00.

Sådan indleder Leif Jul Sørensen, Tølløse, sin artikel, der bringes i vort blad for november. Han er søn af Fredy Juel Sørensen.

2-dages landsmødet i Odense

Fra v: Foreningens formand: Bernth Johannesson og mødets dirigent: Richardt Andersen, Odense. Alle fotos fra mødet: F-k.

Af Johs. Rasmussen

Landsforeningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen holdt 28. og 29. august et velbesøgt landsmøde i »Huset«, Sct. Jørgensgade, Odense. Der var 48 delegerede, og med hustruer og gæster talte man vel 70-80. Den første aften var der tillige et festligt samvær på Næsbylund Kro.

Hædersgaven

Meget af både første- og andendagens indlæg gik på en række sociale spørgsmål, dels af betydning for den enkelte, dels af generel art. Men især gik det igen fra de fleste talere, at nu må Socialministeriet snart op med tegnebogen, så Hædersgaven kommer alle til gode, når de ellers kommer ind under erstatningslovene og oppebærer en større eller mindre ydelse fra

Arbejdsskadestyrelsen. Hvad Frihedsfondens leder, Annalise Clausen havde at sige, anfører vi i en særskilt artikel.

Foreningen tæller i sine otte afdelinger 2522 medlemmer, heraf Ove Laursens Sjællands Afdeling alene 1021 medlemmer.

Man valgte Richard Andersen, Odense, til dirigent. De to sekretærer blev Hjarne Ditlevsen, Svendborg, og Jens Jac. Jensen, Fredericia (Jejse).

Formanden, Bernth Johannesson, København, mindedes til indledning de døde fra disse to år. Det tynder ud, må man erkende.

Nyhedsbreve mellem landsmøderne

Landsformanden understregede, at hans beretning ville blive kort. Landsmøder-

Mødet valgte disse 2 sekretærer. Fra v: Jens Jac. Jensen (Jejse), Fredericia og Bjarne Ditlevsen, Svendborg.

ne holdes kun hvert andet år, så meget ville blive gammelt. I stedet får afdelingerne jævnligt et »Nyhedsbrev«. Så i dag omtales kun, hvad der er sket siden sidste »brev« af 24. juli.

Fem foreninger: Buchenwald, Stutthof, Horserød, Sachsenhausen og Gestapofangerne har bedt om et ekstraordinært repræsentantskabsmøde i Sammenslutningen. Det holdes så onsdag den 2. oktober kl. 13.30 i Nyropsgade i København.

De nævnte foreninger er utilfredse med diverse beslutninger. De gør bl.a. indsigelse mod, at en repræsentant udpeges selvstændigt for hver af foreningerne. Kun formanden vælges. De andre udpeges af bestyrelsen. - Jeg synes deres forslag er forkert.

Villy Mørk Jensen trådte tilbage som formand, bare 8 dage efter at han var genvalgt. Næstformanden, Helge Kierulff, ville ikke overtage posten. Jakob Jensen, Græsted, blev så Sammenslutningens formand med 8 stemmer mod 5.

Et andet stridsspørgsmål var den stadige uro omkring Bernadotttegården i Roskilde, hvor to af de fire medlemmer gik af i utilfredshed. Der blev foreslået tre: Jens Thomsen, Kastrup, Morten Nielsen, Roskilde, som er på Risø, og Hans Andersen, Nysted. Valgt blev de to første med 11 og 8 stemmer, mens Hans Andersen fik 5.

Der var også utilfredshed med Pigtråds referat fra Sachsenhausen-foreningen.

»De bedrevidende«

Det er nok galt, at de andre ikke fik valgt deres 3 forslag, nemlig Else Drejer, Leif Larsen og Hasse Jensen, mens vi fik Jakob Jensen (formand), Solveig Skjøtt (sekretær), mig selv, Bernth J. som kasserer, og Ove Laursen. Jeg synes, de nævnte ting er et angreb på De Erhvervshæmmede. Man bør dog erindre, at vi har lige så mange medlemmer som de andre 11 foreninger tilsammen. Vi går imod, at Sammenslutningens vedtægter ændres. Bernth mindedes i starten i 1967, da flere af de 12

foreninger ikke ville være med, men de kom jo flere år efter. Jeg synes, meget af det, de fem foreninger nu foreslår, er ligesom en slags »Institut for bedrevidende«.

Om hædersgaven kan siges om den sidste ændring, at Kommunedata har alle oplysninger om dem, der fik taget den forhøjede hædersgave væk i 1969. Og da Socialministeriet nu siger om de kommuner, der ikke kan få de nødvendige oplysninger frem, at så er der ikke mere at gøre, så svarer vi, at vi vil forfølge sagen ved at gå til Ombudsmanden.

Om feriehuset på Anholt sagde Bernth: Skal vi bruge nogle af Landsforeningens penge på reparationer på huset og ønsker man lejemålet forlænget?

M.h.t. Kaj Christensens artikel om Dønitz portræt i den danske ubåd »Nordkaperen« i sidste nr. af Pigtråd, har vor Odense-afdeling nu besluttet at protestere offentligt, så billedet fjernes. Og der ikke sker gentagelser.

Jejse: Vi bør have nogle sociale seminarer, hvor man f.eks. drøfter ting som Bernadotttegården. Hædersgaven er kommet et lille skridt frem, men alle bør naturligvis have.

Valdemar Petersen, Kolding: Vi skal ikke opfordre til samkøring af registre. Kommunerne vil gerne. Men tænk, hvis man havde haft det i 1940-45, så var der mange, som ikke havde siddet her. Klar det hele i telefonen og uden ombudsmanden.

Sociale seminarer

Bruno Bødtker, Århus, fremdrog forskellige besværligheder omkring en enkesag, hans søsters. Han talte også mod regeringens evt. kommende nedskæringer, der måske også en dag rammer os. Iøvrigt har man delt sig for meget op. Det er lige som om frihedskampen kun gjaldt dem, der har siddet i lejre?

Bernth J.: Er der stemning for det, skal vi selvfølgelig have nogle sociale seminarer.

Til Jakob Jensen: Vi må drive lobbyvirksomhed. Og vi

må klage til ombudsmanden. Bernth mindedes også stiftelsen i 1967, og at Theresienstadt, Sachsenhausen, Buchenwald og Porta Westfalica slet ikke ville med, men først trådte ind 4 år efter.

Jakob Jensen: Ja, i sagen fra april 1991 om forhøjelse af hædersgaven med 1800 kr. til dem, der i sin tid blev skåret ned, ja, her klager vi til ombudsmanden, så alle sager opklares.

Viggo Hansen, Esbjerg, talte om hædersgaven, som alle enker nu skal have, mens manden måske ikke fik. Han talte også om ventetiden for enkerne i mange sager.

Ingvard Rasmussen, Arbejdsskolestyrelsen: Da man i 1969 fik kildeskat, kom der et tillæg og forhøjet hædersgave, men når invalidepensionisterne blev 67, faldt det væk. Det er det, som nu rettes. M.h.t. hædersgaven, skal man op på 50 pct. invaliditet for at få den, men nu har enken krav på den, uanset hvad hans procent var.

Ove Lykkeberg, Løsning, talte om registrene.

Hjarne Ditlevsen, Svendborg: Fra årsmødet i Sammenslutningen rejste jeg deprimeret hjem. Vi må bakke Bernth op. Ingen lovændringer. Og mest deprimerende er alt omkring Bernadottegården. Hvorfor skændes om det hele tiden? Han gik ind for sociale seminarer, men ikke i for store forsamlinger.

Børge Jensen, Aalborg: Hædersgaven har ikke noget med helbredstilstanden at gøre, men burde som navnet siger være for alle under erstat-

ningsloven. Ca. 1100 får nu de 1800 kr., men i stedet burde alle have.

Vagn Foldager, Odense, før Løgstør: Jeg fik nu hædersgave og invalidepension. Men hvad med tiden fra 1982 til nu?

Aksel Søndergaard, Odense, fandt, at Folketingets socialudvalg burde med et sted som her for at høre om problemerne.

Lobbyvirksomhed

Jakob Jensen: Ja, vi skal drive lobbyvirksomhed. Efter erstatningsloven af 1945 fik 100 pct. invalider 8000 kr. plus 800 kr. i hædersgave. I dag er 100 pct. en takst på 174.300 kr. (men nøjagtig omregnet fra dengang burde tallet endda være 216.000 kr.)

Bernth J: Nej, politikerne skal ikke med her. De skal have vor enige, samlede indstilling forelagt.

Børge Jensen, Aalborg, ville godt have et seminar henlagt til Aalborg.

Samsing, Esbjerg, gik også ind for seminarer.

Bernth: Lad afdelingerne selv om, hvor mange der skal med. Men helst kun 2. Ellers bliver vi hurtigt for mange.

Regnskabet

Landskassereren, Richard Tue Andersen, Aarhus, forelagde regnskabet for 1989 og 90. Og ligeså for Anholt-huset. Foreningen begyndte 1989 med en saldo på 41.017 kr. I kontingent indgik 25.720 kr. Og indtægterne sluttede på 68.355 kr. Status viste 41.493 kr. og for huset 24.455 kr. For foreningen byder 1990

Til v: Ømark og Børge Jensen, begge Ålborg.

på et fint regnskab. Overførsel 41.494 kr. Kontingent 25.220 kr. Arven fra Skifteretten 63.800 kr. Samt renter o.l. ialt 132.706 kr. Udgifterne har været 10.166 kr., heraf til Sammenslutningen 1000 kr. Status herefter foreningen 122.539 kr., og huset 11.496 kr. Underskuddet på huset var i 1989 5.017 kr. og i 1990 slutter man positivt med 11.496 kr. - efter overførsler fra foreningen.

Rich. Tue Andersen, Aarhus: Folk fra vor afdeling har arbejdet hårdt på Anholt-huset i 3 dage. Gratis. Betalingstelefonen, som var dyr i abonnement, har vi lavet om til en almindelig telefon. Men det har givet lige så stor indtægt. Huset har også været godt besøgt. Fra april til oktober. Naturligvis mest i skoleferien. Der har været ca. 100 pr. år. Vor kontrakt om huset udløber 1. april 1993. Vi bør forlænge den for 5 år, mener jeg.

Anholt-huset

Niels Gravengaard, Fredericia: Glad for huset.

Solveig Skjøtt: Synd, at jeres Anholt-hus er så skrabet. Vi i Smidstruphytten får hvert 2. eller 3. år 20.000 kr. fra tipsmidlerne.

Erik Aage, Aarhus: Hvad med arven på 65.000 kr.

Hjarne Ditlevsen: Man må kunne få tilskud fra tipsmidlerne, A.P. Møller-fonden (der var jo mange søfolk med) og tilskud fra foreningerne til huset.

Bernth J: Man kunne springe årskontingentet fra afdelingerne til Landsforeningen over for i år. Og lade landskassen betale for seminarerne. Alt ud af arven.

Her fulgte en række indlæg. Ruth Gjersing, Odenseafdelingens kasserer, nævnte, at man får her 800 kr. om året fra Odense by. Hun ville godt være kontingentfri til landsforeningen for 1992.

Jeje nævnte, at det drejer

Fra v: Ekspeditionssekretær Ingv. Rasmussen, Arbejdsskolestyrelsen og Anna-Lise Clausen, Frihedsfonden.

Fra v: Peter Damsgård, (Sachsenhausen) og formanden for Odense-afdelingen Kurt Madsen.

sigt om 10 kr. pr. medlem om året til landskassen.

Rich. Tue Andersen: Anholt-huset må være landskontorets opgave, så de dækker underskuddet.

Petersen, Sydfyn, ville have betale seminarer i stedet for at blive kontingentfri.

Man vedtog enstemmigt, at afdelingerne skal være kontingentfri til landsforeningen for 1992. Og at evt. seminarer betales af landsforeningen. Og at huset påhviler landsforeningen, og man må så se på dem, der måske har betalt det ny kontingent til hovedkontoret allerede.

Bernth J.: Vi søger nu 1.11.92 om 5 nye år for huset på Anholt.

Og jeg skriver til Forsvarsministeriet om den famøse Dønitz-sag i de danske ubåde. Vi kunne jo også fejre de tyske gasværker (SS).

Valgene

Bernth Johannesson genvalgte som landsformand enstemmigt. Ligeså næstformanden, Jejse, Fredericia. Og kassereren, Rich. Tue Andersen, Aarhus. Som sekretær nyvalgte Kaj Christensen, Odense, i stedet for Ivaro, København, der iøvrigt ikke var til stede. Til bestyrelsen genvalgte også Ove Laursen. Revisorerne David Jørgensen, Aarhus, og Svend Lau-Jepesen, Hadsund, blev genvalgt. Ny revisor-suppleant blev Bruno Bødtker, Aarhus.

Minna Dahl, Odense, mindede om, at man snarest til hende indsender alt om runde dage blandt medlemmerne i 1992. Også gerne om vedkommendes eventuelle kz-lejrnummer, og hvilken gruppe han/hun var tilsluttet.

Næste landsmøde skal Sjællandsafdelingen stå for. Ove Laursen er gået i gang. Evt. på Scandic Hotel i Høje Tåstrup.

På andendagen spurgte Børge Jensen, Aalborg, om KHs virke og hvilke huse, der er til rådighed.

Bernth J.: KH samler sig om Kegnæs-huset, 4. maj-afteften i Mindelunden i Ryvangen og bladet Pigtråd.

Mht. Sammenslutningen, så er der i de senere år en del gamle kammerater, der søger ophold på diverse hjem i Østeuropa. Men også her er det

blevet dyrt. F.eks. i Østtyskland. Vi har bevilget 64.000 kr. til 16 ophold. Og har fået de 45.000 kr. heraf fra Tipsmidlerne. Vi fortsætter denne linje, så længe vi har råd.

Hygum, Esbjerg, spurgte om enkeres sager og ventetiden der.

Vagn Foldager, Odense, gl. postmand, klagede over loftet for tjenestemandspensioner. De er de eneste, som behandles på den måde. Staten tager 74 pct. af folkepensionen, når det gælder tjenestemænd.

Samsing, Esbjerg, omtalte udbringning fra apoteket mod et honorar på 15 kr.

Vendt, Esbjerg: Jeg får ingen rente. Lad lidt om på lovene, så vi dog alle får hædersgaven alligevel. Så er vi ligesom anerkendt og kan ikke betegnes som svindlere. Ja, selv af sine egne børn. Det er hårdt.

De asociale

Johan Kanding, Brønshøj: Jeg tænker på en ny sag. Vedkomemndne selv husker ikke ret meget, og dem, der skulle attestere ham, eksisterer ikke mere. Jeg spørger: Hvor gammel er du? - 81. Og jeg er lige holdt op at arbejde. - Farvel.

Vendt, Esbjerg: Gælder det alfonser. Sortbørsfolk o.l., som efter min mening havnede tilfældigt i en kz-lejr, så får de straks erstatning. Mens andre, der virkelig var med i mange ting, ikke kan få noget. Man siger, vedkommende kun havde med illegale blade at gøre. Altså, hvis man har knoklet løs med bla-

dene i 2-3 år, så er man ikke berettiget til en øre. Vedkommende har da vovet noget og været i fare. Det er højst uretfærdigt.

Bødtker: Jeg er også tjenestemand og synes ikke, vi bliver diskrimineret. Men det er rigtigt, at man tager de 74 pct. af folkepensionen fra os. Men i nogle tilfælde ydes midlertidig hjælp.

Minna Dahl, Odense: Vi er nogle, der har gjort et godt stykke arbejde med dette landsmøde. Men især synes jeg, vi må takke Odense-formanden, Kurt Madsen.

Jejse: De asociale får ikke hædersgaven. Og ikke de samme papirer, som vi får. Eller noget skattefrit. - Han mente også, der var et spørgsmål om enkerne.

Ingvard Rasmussen, Arbejdsskadestyrelsen, svarede på en lang række indlæg: Vi vil ikke påtvinge nogen en erstatning, der stiller vedkommende dårligere - end hvis han var uden den. Iøvrigt er det staten, som betaler både erstatningerne og tjenestemandslønnen. Husk det. Og hans pension.

Mht. de kriminelle eller asociale, som tyskerne kaldte nogle af dem, de arresterede og sendte i kz-lejr, ja så kan man jo altid diskutere sagen. Men i kz-lejr kom de da, og de får også erstatningerne.

Om sager, der er rejst sent: Jo ældre, jo mindre arbejds-evne. Hvis vedkommende er 75 eller derover, så må vi se på, om de lidelser han har haft, tæller op til 50 pct. eller

mere. I 1969 kom de langtids-belastede, og søfolkene med under loven. Det er rigtigt, at bladarbejde ikke rangerer så højt, når der fastsættes erstatning. Men det gælder her som f.eks. ved nogle spørgsmål omkring enkerne, at vi laver ikke lovene, men må efterleve dem. Og ekspeditionstider afhænger af, hvor mange instanser der skal skrives til og høres, inden en afgørelse kan træffes.

Sker der noget i 1993?

Bernth J.: Vi vil tage de mange rejste spørgsmål med på vor liste, når lobbyen skal i gang. Foreløbig er det kun hædersgaven, der er sket noget med. Men heller ikke her har vi nået målet.

Vi ved, at Socialministeriet helst vil have en mærkedag at støtte sig til, når der skal ske forbedringer. Nu kan vi håbe på 50-året for 29.8.43. Det var da en af krigens afgørende datoer. Iøvrigt må jeg sige, at vi også trods alt kan glæde os over en række fordele. Vi skal ikke altid klage.

Man drøftede, hvem de 5 delegerede til mødet 2. oktober skal være. For der er 8 afdelinger. Aarhus og Odense afstår fra at komme med denne gang. Mens resten vil med eller ikke har bestemt sig.

Bernth Johannesson sluttede mødet med en tak til dirigenten, Richard Andersen, Odense, og til Odenses arrangører. Om to år mødes vi så på Sjælland.

Johs. Rasmussen

Fra v: Peter Damsgård, tidl. Sachsenshausen. Derefter fru, og så følger de to døtre med deres mænd. Det var aftenens talrigste flok fra samme familie.

Et godt mødested

Landsmødet for de erhvervs-hæmmede har sin egen charme. Der er nok flere grunde til det, f.eks. at det holdes hvert andet år, for så spændes forventningerne. Dertil kommer, at mødet spænder over 2 dage, så der bliver en del tid til samværet, der jo dels anvendes til drøftelser, dels til samtaler samt en festlig afslutning med spisning, taler og dans.

Da vi for to år siden samledes på Koldinghus, havde vi den oplevelse at kunne holde mødet, hvor foreningen holder sine ordinære møder på Staldgården.

I Odense samledes vi i »Huset«, og det er det hyggelige navn for samlingsstedet for Odense-foreningen. En af fordelene var de landlige omgivelser, der bevirkede, at der var mange parkeringspladser, og det var hensigtsmæssigt, da langt de fleste var kommet hertil pr. bil, og var der en lille mødepause, kunne man strække benene ved at spadserere en lille tur hen til Odense å i nærheden.

Aftenfest med mange gæster

Om aftenen på førstedagen samledes ialt 142 delegerede samt gæster til festaftenen på Næsbylund Kro, der ligger på Bogensevej i Næsby.

For at skabe en festlig optakt til aftenen havde man formået Odense Pigegarde til at møde frem og musicere forud for festen.

Inde i salen bød formanden Kurt Madsen, Odense et hjerteligt velkommen.

Der serveredes festmiddag med følgende menu: Kold dampet laks med marinerede urter, grønne slikasparges. Kalvesteg stegt som vildt. Isbombe a la Næsbylund. Velkomstdrink, vine ad libitum. Kaffe med 1 likør eller cognac.

Aftenens talere var: Amtsborgmester Jens Peter Fisker. Amdsrådsmedlem for S.S.V. Flemming Meyer, Sydslesvig.

Amtsborgmesteren udtalte sin glæde over den prolog, som fandtes i det omdelte program. Den var skrevet af daværende kirkeminister Mette Madsen til 4-maj-dagen i Ryvangen i København i

1990. Hans far var som sønderjyde indkaldt under krigen, og for ham var de nationale sange hellige. Amtsborgmesteren sagde derefter »Hvis ingen af frihedskæmperne havde gjort deres indsats, ved ingen af os, hvordan vi havde haft det i dag. Vi håber, at der i Danmark altid vil være nogle, der husker«.

Flemming Meyer sagde bl.a. »Uden jeres indsats var Danmark aldrig blevet anerkendt som allieret. I kan derfor stå her i dag med oprejst pande - Jeres kamp var ikke forgæves.

Aftenens underholdning blev leveret af: Skuespiller ved Odense Teater, Peter Damm-Ottesen med pianist. Underholdningsmusik og senere dansemusik ved Lars Nicolaisen.

Kaj Christensen, Odense var aftenens toastmester.

F-k

Odense-formanden har ordet:

Efter Landsmødet i Odense den 28.-29. august:

Jeg vil hermed rette en personlig tak til samtlige formænd og delegerede for den noble og sobre måde, vi fik afviklet vort landsmøde på. Man kan kun glædes over den disciplin i spørgsmål og kvalificerede svar, der fremkom under de to dages varighed, det var en sand forhøjelse at deltage.

Vi må som vært og arrangør konstatere at have et godt og velfungerende team, som stadigvæk kan, når det virkelige gælder, sande det gamle ordsprog: Enighed gør stærk. Vi har oplevet, at ca. et års arbejde så rigeligt er betalt med den tilfredshed og ros, der blev modtaget fra vore gæsters side. Det varmer, at intet har været forgæves, vi har fået en oplevelse, som ingen af os glemmer i lang-lang tid.

At vi så yderligere får serveret en middag, hvor vi godt kunne have givet de forlorne tænder en fridag, er jo prikken over i'et. Vi føler, det var

gæsternes dag, og det er vi yderst tilfredse med.

Jeg vil slutte mit indlæg med endnu engang at sige mange tak og håbe på, at der er rigtig mange, der deler min opfattelse.

De sidste ord: Uden jer havde der ingen fest været.

De Erhvervs-hæmmede fra Frihedskampen 1940-45

Odense afd.

v/formand

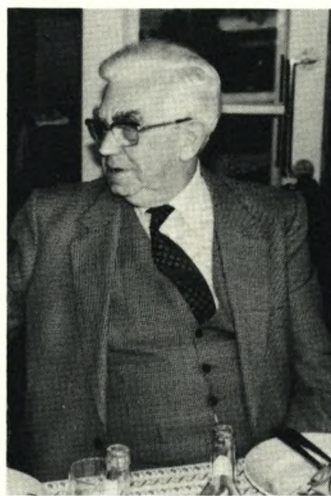
Kurt Madsen

Se bagsiden:

Frihedsfonden har fået nyt telefonnummer: 39 27 35 00

Send en julehilsen gennem vort blad. Den sendes til kasseren inden 10. november.

Mindeord

Einer Hauberg ved bestyrelsesmødet i København 7.5.83.

Farvel til Einer Hauberg

Einer Hauberg (fange nr. 69.103) blev 81 år.

Han blev arresteret af Gestapo den 27. oktober 1944.

Han sad i forhørsarrest i Åbenrå, men kom derfra til Frøslev den 12. januar 1945.

Om morgenen denne dag gik han til arbejdet i køkkenet kl. 4, men allerede før han kom til køkkenet, var han klar over, at der var noget i gære. Det viste sig at være rigtigt.

Han blev afhentet af en »Läufer«, og så forelå billetten til en af de dårligste rejser, et menneske kan tage på.

Turen gik over Neuengamme-Dessauer Ufer, Bullenhuserdamm, Neuengamme, Møgelkær-lejren, Sverige med ankomst hjemme i Tandslet den 17. maj 1945.

I 1947 blev han direktør for den daværende Tandslet Sparekasse, der senere blev en del af Sparekassen Sønderjylland, indtil han i 1977 gik på pension.

Han var medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond siden 1976.

Han efterlader hustruen Trine og børnene Grethe, Inge, Erik og Else.

Begravelsen fandt sted lørdag den 7. september fra Tandslet kirke. Der var stor deltagelse.

KH sendte en smuk krans, holdt i rødt, hvidt og blåt. Der var ligeledes stor deltagelse bagefter til samværet i Tandslet Forsamlingshus.

F-k.

Børge Brahe-Hansen

Fhv. overassistent Børge Brahe-Hansen, Kystvejen 131, Øster Hurup ved Hadsund, blev 69 år.

Børge Brahe-Hansen var i mange år ansat ved KTAS, og under besættelsen gik han ind i modstandskampen sammen med barndomsvennen Bent Fauerskov, bedre kendt som »Flammen«, der tog sit eget liv for ikke at falde i tyskernes hænder.

Selv levede Brahe-Hansen i lang tid under jorden og var bla. ansvarlig for sabotagen af Langå Jerrbanebro.

Efter krigen blev Børge Brahe-Hansen stærkt optaget af politik. Han og Mogens Glistrup stiftede Fremskridtspartiet, og Børge Brahe-Hansen blev partiets amtsformand i København.

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Kst. fmd.: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted. 42 29 19 41.
Skr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 42 48 56 74.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16, 2th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff, Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischermann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen, John Nielsen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363 København K 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. 53 41 01 20.
Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. 66 12 71 99.
Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Stenbjerg Kirkevej 6, 7752 Snedsted. 97 93 83 11.
Kass./sekr.: Niels Vognsen, Stokrosevej 21, 8330 Beder, tlf. 86 93 61 38.
Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. 98 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby, 4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.
Kass.: Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Munkeup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18. tlf. 49 71 86 59.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16, 2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27 23.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johan Kanding, Ved Bellahøj 6,6, 2700 Brønshøj. 31 60 23 33.

Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Virum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid for sociale sager: Tirsdag 10-12.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Jagtvænget 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V. 75 11 64 18.

Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen, Ullerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 75 92 54 57.

Kontor: Vendersgade 30,1 tlf. 75 93 29 73, åbent tirsdag 14-16.

Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. 75 52 82 43.

Kolding: Kontor: Koldinghus, Staldgården. Åbent torsdag kl. 14-17. 75 53 18 84.

Odense afd.:

Fmd.: Kurt Leo Madsen, Skovhaven 70, 5320 Agedrup, tlf. 66 10 92 56.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230 Odense M, tlf. 66 14 27 16.

Det sociale udvalg v/ Aksel Søndergård, Bøgeparken 80, 7.th., 5240 Odense NØ, tlf. 66 10 40 32.

Sydfyns afd.: Fmd. og konsulent: Hjarne Ditlevsen, Løkketoften 15, 5700 Svendborg. Kontor: tlf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-11.00).

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskrænten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30 46.

Aalborg afd.: Fmd: Børge Dahl, Herskindsgade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000 Aalborg. 98 12 16 19. Åbent torsdage 12-17. Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-17.

Århus afd.: Fmd. Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42

Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenaa, tlf. 86 30 90 76.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. 86 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå. 86 30 90 76.

Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk, 8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottgården 15, 2770 Kastrup. 31 50 48 61 og 31 50 09 70.

Kass.: Kaj Schack Grundahl, Tranevej 14, 2670 Greve. 42 90 16 00.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Sandkåvsvej 2, 8210 Aarhus V, tlf. 86 15 73 15.

Kass.: Beth Thorsen, Havvej 3, Vrinners, 8420 Knebel. 86 36 50 82, giro 1 27 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Bernstorffsvej 155, 11th., 2820 Gentofte. 31 64 51 74.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjælør Boule-

vard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.
Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernevej 24, 8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860 Søborg. 31 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31 49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Hans Bøjlund, Skovparken 7, 6000 Kolding. 75 52 96 11.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000 Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Søgård, Amerikavej, 7,4. th., 1756 København V. 31 23 02 14

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken 128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Fredensvej 1 A, 3, th., 2920 Charlottenlund. 31 63 82 55.

Kass.: Herman Ebstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. 31 28 27 15.

Frihedsfondens postadresse er:

Æbeløgade 1 st, th., 2100 København Ø. Telefon 39 27 35 00. Åbent tirsdag, onsdag og torsdag kl. 10-15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. Telefon 86 16 91 18, i kontortiden eller Rich. Tue, 86 16 92 42 (sommerhus 86 55 84 64) Ansøgning om ophold i højsæsonen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjælpesfond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingsvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. 42 48 56 74.